

LETO XXVIII • ŠTEVILKA 7 • JULIJ 1996
POŠTNINA PLAČANA • CENA 150 TOLARJEV

vishnik

KOROŠKA OSREDNJA KNJIŽNICA
"DR. FRANC SUŠNIK"
NA GRADU 1

2390 RAVNE NA KOROŠKEM

GLASILO GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC P.O.

RAZDRUŽITEV PREMOŽENJA IN KONCESIJA

Povedali smo vam že, da se je na osnovi Zakona o gozdovih iz leta 1993 tedanje Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec razdelilo na:

- Zavod za gozdove Slovenije - območna enota Slovenj Gradec
- Kmetijsko-gozdarski zadrugi Dravograd in Prevalje in Gozdarski zadrugi Radlje in Slovenj Gradec
- Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec

Območna enota Zavoda za gozdove Slovenije je po Zakonu o gozdovih prevzela gozdarsko načrtovanje: urejanje gozdov, gojitveno načrtovanje z odkazilom, načrtovanje, izgradnjo in vzdrževanje gozdnih cest in vlak ter nadzor nad izvedbo del v gozdovih. Skrbi tudi za varstvo gozdov in za sofinansiranje gojitvenih del v privatnih gozdovih.

Zadruge skrbijo po Zakonu o zadrugah za zniževanje stroškov pri gospodarjenju s privatnimi gozdovi za svoje člane.

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je zadržalo vse preostale dejavnosti, ki se niso izločile. Dobil je koncesijo za gospodarjenje oziroma izkoriščanje državnih gozdov. Teh je po denacionalizaciji še 16.000 ha. Od gozdnih posestnikov odkupuje gozdne sortimente in žagan les, na CLS in MELES pa jih predeluje v tržno zanimive izdelke.

S svojim gradbenim obratom gradi in vzdržuje gozdne ceste, opravlja nizke in visoke gradnje ter druga dela s tega področja.

Z lastnimi in najetimi kamioni prevažata les, v mehanični delavnici vzdržuje in popravlja lastne in tuje kamione ter drugo gozdarsko mehanizacijo. Hkrati izdeluje tudi različno opremo, stroje in naprave za delo v gozdu.

Po skoraj triletnih pripravah je vlada RS konec junija sprejela in potrdila razdružitveno pogodbo, ki ureja delitev premoženja Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec. To so na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano udeleženci letos, tretjega julija tudi podpisali.

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je s podpisom te pogodbe izpolnilo še en pogoj za uspešno preoblikovanje v novo delniško družbo, katere večinski lastniki bodo naši vlagatelji certifikatov.

Gozdno gospodarstvo bo dobro in vestno gospodarilo z državnimi gozdovi in z vsem svojim premoženjem. Ustvarjalo bo dobiček za svoje delničarje in skrbelo za sodobno poslovanje. Prizadevalo si bo tudi za dobro poslovno sodelovanje s svojimi partnerji.

S TEM, KO SMO SE RAZDRUŽILI, SE NISMO RAZŠLI!

Hubert Dolinšek

ČRNJANI V PREKMURJU

Slovenija je mala, a pestra. Tudi Koroška je mala, a zelo pestra. Želja, da spoznamo slovenski gozdni mozaik, nas je vodila v "ravno" Prekmurje. Potrebno je lastno spoznanje, da nič ali zelo malo poznaš naš lep slovenski prostor in da je doma najlepše. Zato je zelo pomemben naš korak, ki smo ga sami, brez pobude z našega strokovnega vrha naredili gozdarji javne gozdarske službe iz Črne. Odločili smo se obiskati gozdarske prijatelje v ravnini.

Sedmega junija smo se odzvali povabilu prekmurskih gozdarjev javne gozdarske službe in DIT gozdarstva Murska Sobota. Skupno načrtovani program smo pričeli v Benediktu, kjer nas je sprejel prleški gozdarski zanesenjak Rajko Stanko. Preden smo stopili v negovske šume, nas je seznanil z zgodovino Negove, negovskega gradu in okolice. Nismo mu priznali, da nam je bila všeč novica, da je kralju Matjažu prvemu uspelo zavzeti negovski gozd. Za nagrado pa počiva pod našo koroško goro Peco.

Kljub devetim obrambnim jezerom okoli negovskega gradu je nam Korošcem uspelo ob invaziji komarjev pod Stankotovim strokovnim vodstvom priti v središče nekdanjih grajskih gozdov. Danes državni gozdovi okoli mlake oziroma jezera Gosijek, do katerega naj bi bil speljan pod zemljo rov, so nam dajali prijetno senco in spoznanje, da je ravninski del Pomurja pravi gozdni vrt.

Dobra rastišča, dolga letna vegetacijska doba in večdesetletna prisotnost gozdarjev v tej gozdni oazi Slovenije, ustvarja prvotni stabilni gozd pomurskih ravnin. Pravijo, da so negovski gospodje skrbeli za gozdove, saj je grajski gozdar že leta 1800 naredil prvi gozdarski načrt. Hoteli so vedeti, kaj in koliko lesa imajo, potem pa so pričeli z veliko površinskim izsekavanjem gabrovo - hrastovih gozdov. V upanju, da bodo čimprej obogateli, so ta nesmrkova rastišča posadili s smreko. Okoli 300 ha umetno osnovanih gozdov okoli gradu Negova je predstavljalo umetno in zelo ranljivo površino v pestrem gozdnem prostoru na des-

nem bregu Mure. Narava pa je najboljši zdravnik in je po svoji pametni presoji začela zaceljevati človekove neumnosti v gozdovih Pomurja. Vsepovsod smo se srečevali z naravnim mladim gozdom rastišču primernih listavcev (dob, veliki jesen, javor), ki pa potrebujejo zelo pogosto nego.

Da so negovske šume gozdovi listavcev, smo se prepričali v mešanih sestojih Kogla. Presenetila nas je lepo raščena bukev, ki je kot gozdarski strokovnjaki nismo navajeni v tem ravninskem prostoru. Po sprehodu po bukovih šumi smo se prepričali, da to ni monotoni gozd, saj smo lahko že na mali površini prešteli 15 drevesnih vrst. Kaj takega v črnjanskih hribih in grapah ni mogoče!

Kljub temu, da je bilo smolarjenje v naši državi že leta 1955 prepovedano, smo z zanimanjem zijali v še dobro vidne zaseke na rdečem boru, s katerega so pridobivali smolo.

Negovo in njeno okolico smo zapustili ob neposrednem dotiku okoli 2 m debelega hrasta doba v bližini Negovskega jezera.

Morda nas je prepočil neumorni Krambergerjev duh iz Negove, ko smo zapuščali turistični center ob Negovskem jezeru. Kljub vročini in enourni zamudi smo se razveselili srečanja z vodjo območne enote Murska Sobota Štefanom Kovačem. Ni obupal zaradi zamude, saj ima rad Korošce, še rajši pa Korošice. Njegova žena je namreč Mežičanka.

Ker smo o Radencih že veliko vedeli prej, nas je Štefan peljal v metropolo Prekmurja, Mursko Soboto. Pred luteransko cerkvijo, na kateri so nekaj dni po našem obisku pristali junaški letalci balonarji, smo osvežili zgodovino našega najbolj severovzhodnega mesta ob neposredni bližini avstrijsko-madžarske meje.

"Gorati" predel Prekmurja Goričko, nam je bil zelo domač. Navajeni več stometerskih višin smo se počutili med goričkimi hostami kot v peskovniku. Povsod zelo razgiban svet, nikjer špičastih vrhov in skal, mešani predvsem pa izsekani in steljarjeni gozdovi rdečega bora, doba, jesena in gabra, vsepovsod pa skoraj popolnoma asfaltirane ceste. Gozdarji krajev-

"Skoraj nas bi bilo premalo, da bi lahko objeli več kot dva metra debel hrast ob Negovskem jezeru" - Foto. G. Mlinšek

ne enote Gornji Petrovci so nas seznanili tudi s težavami, katere je povzročil letošnji januarski sneg. Polomil je ogromne površine mladih borovih gozdov ne glede na lastništvo. Zelo dobra in mnogoštevilčna posest ter nezanimanje za gozdne vrednote in slaba cena lesa gozdarjem povzročajo velike težave pri sanaciji snegolomov.

Dobrovnik, Plečnikovo cerkev in goričke lončarje smo občutili ob pripovedovanju prekmurskih gozdarjev, ki so nas vodili po Goričkem.

Mudilo se nam je v svetovno znani Polanski gozd ali Veliko Polano. Videti prekmursko jelšo je bila želja vseh nas iz Črne. Domačini, še posebno pa gozdar Feliks, ki že več kot 27 let kraljuje pod krošnjami črne jelše, se niso mogli načuditi našemu zanimanju za to mokro drevesno vrsto. Pušnikov Dodi se še spominja, da je po mladih jelšah pred 20 leti rastel fižol. Tudi jaz se spominjam mojih prvih "gozdarških" korakov pred 30 leti, ko sem pomagal kot mulc meriti in številčiti vitke, a lepe jelše mojemu očetu Dušanu, ki je pripomogel, da je jelšev 414 hektarski kompleks ostal sredi poseljene kmetijske prekmurske pokrajine kot biser sredi evropskega prostora.

Priznati moram, da gozdarji iz Koroške črne jelše že nekaj let nimamo za drevesni plevel. V mislinjskih monokulturah že vrsto let poskušajo pestriti monotone smrekove sestoje z črno jelšo kot predkulturo. Pri nas v planinskem območju Črne in Žerjava pa se črna jelša zelo dobro obnese pri sanaciji rudniških hold in peskokopov.

Mnogoštevilna vprašanja mojih sodelavcev in zanimivi odgovori naših gostiteljev iz prekmurske šume so me kot vodjo krajevne enote prepričale, da je bil naš strokovni obisk na drugem koncu Slovenije potreben in zelo koristen.

Hvala za prekmursko gostoljubje, ki smo ga občutili, ne da bi prebrali katero izmed povesti Miška Kranjca.

Gorazd Mlinšek

Prekmurski gozdarji pri strokovni razlagi o svetovno znani črni jelši v Veliki Polani - Foto: G. Mlinšek

Žaga Mislinja ponovno obratuje v dveh izmenah

Gozdarska zadruga Slovenj Gradec je že od svojega nastanka (oktobra 1992) večino okroglega lesa dobavljala na žago v Mislinji, ki je last LESNE Slovenj Gradec. V letošnjem letu so se lastniki odločili oddati žago v najem. Na razpisu je bila za najemnika izbrana naša zadruga, tako da z žago od 1. marca 1996 upravlja zadruga. Z istim dnem smo za čas trajanja najema prevzeli tudi vse redno zaposlene delavce.

Kot vsak začetek tudi ta ni bil lahek, saj smo prevzeli žago v mesecih, ko je bil zaradi obilice snega dostop do surovine na terenu zelo otežen. Imeli pa smo srečo, da smo za sodelovanje pridobili izkušnega

vodjo žage Mirka Gorjupa, ki je s svojimi izkušnjami, znanjem, prizadevnostjo in seveda s pomočjo celotnega kolektiva izboljšal kvaliteto dela na žagi. Tako smo že v mesecu juniju dodatno zaposlili 11 delavcev in uvedli delo v dveh izmenah.

Zavedamo se, da je o uspehu še veliko prezgodaj govoriti, zadovoljni pa smo s samim začetkom dela in upamo, da bomo tudi v prihodnje lahko zagotovili žagi normalno obratovanje. Upanje, da nam bo to uspelo, nam daje dolgoletna tradicija žage, ime, ki si ga je žaga v preteklosti ustvarila in seveda izkušen kolektiv, ki je pokazal, da zna in hoče delati dobro in uspešno.

Jože Jeromel, ing. gozdarstva, direktor Gozdarske zadruge Slovenj Gradec: "Zadovoljni smo s poslovno odločitvijo najema mislinjske žage."

GOSPODARJENJE

GOZDOVI V ČRNI ZOPET NA UDARU

V Črni na Koroškem smo veseli vsakega grma, kaj še drevesa, pa čeprav je njegova krošnja obrita zaradi plinskih poškodb, povzročenih v preteklosti. Na reševanje odpraševanja svinčenega prahu in delno prečiščevanje žvepljenih plinov iz topilnice v Žerjavu je narava v zadnjih petih letih hitro reagirala. Nekdaj siva strma pobočja in ostanki gozda so pričeli ponovno zeleneti. Okolica Črne in Žerjava je postala zopet "zdravo" zelena.

V letošnjem maju in juniju smo občudovali krošnje dreves, katera so bila prejšnja leta bolj rumenozelene barve. Še dolgo so bile vidne posledice plinskih vžigov v letih 1985 in 1986! Vendar pa se krajani Črne niso dolgo veselili ob pogledu na bujno zeleno rastlinsko odejo!

Mesec junij je bil zelo vroč, vendar ne prevroč, da gozdarji in drugi opazovalci narave ne bi opazili sredi tega meseca nenadne spremembe na krošnjah smrek. Letošnji smrekovi poganjki so se na hitro povsili in porjaveli, poškodovane pa so postale tudi krošnje listavcev. Najbolj so prizadeti gozdovi na južnem pobočju Tebra, spodnji deli dolin ob Javorskem potoku do Male Črne, vznožje Rezmanovega vrha, spodnji del doline ob Bistri, pa tudi Žerjav in spodnji del Jazbine do Mrdavsa.

Gozdarji Zavoda za gozdove iz krajevne enote Črna ocenjujemo, da je zelo

prizadetih okoli 400 ha gozdov. Poškodbe so na drevju (gozdnem in sadnem) bolj izrazite v jarkih in kotanjah, kjer je bila v jutranjih urah rosa zelo močna. Mirno in vroče vreme je omogočilo toplotno poletno inverzijo, ko se je vroč zrak kahal v ozki dolini, dodatki strupenih žvepljenih plinov iz topilnice pa so verjetno ob močni rosi in kisli reakciji poškodovali iglice in liste dreves in grmovja. Res, da je bil zrak v mesecu juniju nad vso Slovenijo zaradi visokih temperatur in ozonskih lukenj zelo onesnažen in je škodljivo vplival na rastline in ljudi, vendar slovenski gozdovi niso postali rjavi.

Zgornja Mežiška dolina je ozka alpska dolina, ki je že v zdravem okolju zelo ranljiva. Če pa jo dodatno bombardiramo s škodljivimi ukrepi, kot je tudi onesnažen zrak, je ranljivost njenih strmih pobočij še večja. Ljudje v tej dolini se zavedamo vseh teh nevarnosti, zato je javnost že ob najmanjših vidnih poškodbah na nogah. Ne verjamejo več nobenim obljubam, da bo zrak v Črni takoj čist. Zato je črnjanski župan Franc Stakne 19. junija povabil na razgovor gozdarje javne gozdarske službe iz Črne, predstavnike topilnice iz Žerjava, pa tudi predstavnike termoelektrarne Šoštanj in Zavoda za ekološke raziskave Erico iz Velenja. Gozdarji so seznanili prisotne z obsegom poškodovanih gozdov po zdajšnjem plinskem vžigu. Topilničarji so

priznali, da iz njihovega dimnika uide kdaj pa kdaj več SO₂. Imajo težave s spremljanjem dnevnih koncentracij žveplovega plina, saj opravlja meritve Hidrometeorološki zavod iz Ljubljane, rezultati pa prihajajo v Žerjav z enomesečno zamudo. Šoštanjčani so s podatki podkrepili svoja prepričanja, da za plinski vžig v Črni ni kriva šoštanjska termoelektrarna, morda pa so krivi za plinske vžige oziroma pezebe, ki so tudi nastale v juliju na področju Zarazborja, Završ in Graške gore.

Sklepi sestanka so bili naslednji: sklop lokalnih neugodnih vremenskih razmer, že prej po plinu močno poškodovano drevje in prekomerna koncentracija SO₂, so povzročitelji plinskega vžiga. Potrebna je takojšnja akcija za sanacijo topilnice in takojšnja finančna pomoč od države. Če to ne bo možno, bo potrebno zapreti MPI (topilnico) v Žerjavu in začeti reševati problem zaposlovanja več kot 170 delavcev v tem obratu.

V juliju bo v Črni javna okrogla miza o reševanju omenjenih problemov. Veliko je že bilo okroglih miz in sej na temo sanacije topilnice in rudnika, pa so gozdovi okoli Črne zopet rjavi. Upam, da bo ta okrogla miza pripomogla, da se plinski vžigi v Črni ne bodo več pojavili!

Gorazd Mlinšek

SKROMNA POPOTNICA DRŽAVE KMETIJSTVU ZA POT V EVROPO

Vedno pogosteje nam po časopisih, na TV in na predavanjih razlagajo kaj čaka kmete in kmetijstvo po letu 2000, ko bomo postali del Evropske zveze (EZ). Kakšnim pravilom skupne evropske agrarne politike se bomo morali prilagoditi? Ali bodo pogoji za kmetijstvo boljši, kot jih imamo danes v samostojni Sloveniji? Kakšne cene lahko pričakujemo za posamezne kmetijske pridelke, kolikšne bodo subvencije za kmetijstvo itd.? Na vsa taka vprašanja seveda ni zanesljivih odgovorov. Do takrat se bo tudi v EZ marsikaj spremenilo, pravijo, da na slabše? Naši agrarni politiki skupaj z ministrom za kmetijstvo zagotavljajo, da bo kljub vsem pomislekom vendarle ugodnejše, kot če bi ostali izven EZ. Zanesljivo pa je, da bomo morali postati konkurenčni evropskim kmetom, ob ustreznih pomočih države, predvsem kmetom v alpskih deželah, kot sta Avstrija in Bavarska, kjer imajo podobne naravne pogoje za kmetijstvo kot pri nas. V teh deželah pa so seveda že krepko pred nami, zlasti so produktivnejši v govedoreji z večjo mlečnostjo krav, pri prireji kvalitetnejšega mesa, z bolj razvitimi in donosnimi dopolnilnimi dejavnostmi na kmetijah, predvsem pa se znajo hitreje prilagajevati novim tržnim zahtevam z novimi in drugačnimi pridelki in izdelki. Tudi pri nas teče razvoj kmetijstva v taki smeri, samo žal počasneje. V zahodni Evropi so kmetje deležni državne podpore že 50 let, pri nas poznamo ugodnejše kredite še le od sedemdesetih let naprej, v manjšem obsegu pa tudi nekaj nepovratne pomoči pri investicijah.

V letih 1989 do 1993 je okrog 200 koroških kmetov dobilo preko Koroške zadruženne hranilno kreditne službe državno podporo - nepovratna sredstva za naložbe v kmetijstvo. Državna pomoč je bila namenjena za povečanje prireje mleka in mesa, preusmerjanje pridelave v prašičerejo, ovčerejo ter konjerejo, za pospeševanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in za pospeševanje demografsko ogroženih območij. Posebne komisije so pregledale 174 kmetij, ki so po pogodbah morale zaključiti naložbe v letu 1995, in sicer:

- na območju Dravograda 6 kmetij
- na območju Radelj ob Dravi 55 kmetij
- na območju Raven na Koroškem 59 kmetij
- na območju Slovenj Gradca 54 kmetij

Obseg državne pomoči je znašal okrog 10% skupne vrednosti naložb

Skupna državna pomoč je znašala, preračunano v nemške marke, 780.000 DM, na kmetijo torej okrog 4483 mark. V letih 1989 do 1993, ko so dospevala ta sredstva, je znašala vrednost nemške marke od 7 dinar-

jev do 70 tolarjev. Ker kmetije teh sredstev niso mogle takoj uporabiti, se je kupna moč spričo velike inflacije le-teh hitro manjšala. Kljub temu pa so kmetije ta sredstva namensko in koristno porabili. Po cenah iz leta 1995 znaša vrednost investicij, ki so jih spodbudila državna sredstva okrog 600 milijonov tolarjev ali nekaj nad 7,5 milijonov mark. Na eno kmetijo skoraj 43.000 mark, tako da znaša delež državne pomoči v skupni vrednosti investicij le nekaj nad 10%. Ni veliko, če primerjamo, koliko državne pomoči, glede na število zaposlenih so dobila in še dobivajo nekatera velika podjetja, skupaj s sredstvi, ki služijo za sanacijo bank. Za navedene naložbe so morali kmetije prispevati kar 90% investicijske vsote iz lastnih prihrankov, najetih kreditov in lastnim delom.

Kaj vse so zgradili in nabavili:

- modernizirali in na novo so zgradili 72 govejih hlevov s skupno 950 stojišči,
- obnovili so 27 svinjakov s 150 ležišči za plemenske svinje in 600 ležišči za pitance,
- 51 kmetij je zgradilo silose s skupno 5.800 m³ prostornine,
- 57 kmetij je uredilo in zgradilo jame za gnojevko s preko 4.500 m³ prostornine,
- 56 kmetij je uredilo pri kravjih hlevih mlekarnice in dokupilo opremo za strojno molžo in hlajenje mleka,
- 4 kmetije so se preusmerile v ovčerejo, 1 kmetija pa v konjerejo,
- 13 kmetij pa je uresničilo naložbe v dopolnilne dejavnosti - kmečki turizem, 2 kmetiji za predelavo lesa in 1 kmetija za predelavo mleka.

Obseg naštetih investicij je velik glede na skromna sredstva, ki so bila na voljo. S temi naložbami so kmetije povečali svoje rejske zmogljivosti, zboljšali higijenske pogoje za kvalitetnejšo prirejo mleka, preusmerili pridelavo in v manjši meri aktivirali dopolnilne dejavnosti ter predvsem povečati tržno pridelavo.

Povečanje tržne pridelave

Kljub suši v tem obdobju (1990-1995) in zahtevnejšim pogojem pri odkupu mleka se

je le-ta povečal od 13,9 milijonov litrov v letu 1990 na preko 20 milijonov litrov v letu 1995. Povečanje znaša preko 45%. Pri tem pa je treba poudariti, da se je v tem obdobju zmanjšalo število kmetij, ki se ukvarjajo s tržno prirejo mleka kar za 606 od 1411 na 805 kmetij.

Tako nastajajo tudi na Koroškem večje mlečne kmetije, ki oddajo iz leta v leto več mleka ustrezne kvalitete, blizu evropskim standardom. Medtem ko je leta 1990 znašala povprečna količina oddanega mleka na kmetijo 9900 litrov, znaša v letu 1995 že preko 25.000 litrov, kar enainpolkrat več. To je vse-kakor spodbuden razvoj, ki je rezultat naložb, znanja in delavnosti.

Med mlečnimi pridelki pa imamo tudi rekorderje v vseh dolinah koroške krajine, ki dosegajo in presegajo 100.000 litrov oddanega mleka na leto, nekateri pa segajo že preko 200.000 in več litrov.

V tem obdobju se je povečala tudi količina oddanega mleka po kravi od 2143 litrov letno v letu 1990 na 3484 litrov v letu 1995 pri skupno 5829 kravah, ki so vključene v tržno prirejo mleka. To je spodbuden uspeh naših kmetov v približevanju visokim dosežkom v EZ, tam namreč znaša količina oddanega mleka na kravo preko 5000 litrov na leto.

Visoka produktivnost krav in tudi v mlečno prirejo usmerjenih kmetij pa povzroča precejšnje probleme kmetom in tudi državam. Zaradi viškov mleka uvajajo države EZ takozvane mlečne kvote, zato se ponekod zlasti v ravninskih predelih zmanjšuje število mlečnih kmetij.

Da bi v okviru evropske agrarne politike dosegli v Sloveniji čimvečji kontigent mleka, je nujno, da čimbolj povečamo tržno prirejo mleka. Za to pa je poleg prizadevanj na kmetiji, večjega znanja v tehnologiji potrebna tudi izdatnejša pomoč države z neposrednimi sredstvi in ugodnejšimi krediti.

Za primerjavo med posameznimi območji še nekaj podatkov.

Število kmetij s tržno prirejo mleka (1995)

Območje	Število kmetij	Število krav	Skupna količina oddanega mleka v litrih	Na kmetijo oddano mleka v litrih
Dravograd	71	513	1.770.000	24.930
Radlje ob Dravi	260	1790	5.820.000	22.385
Ravne na Koroškem	110	1190	3.962.000	36.018
Slovenj Gradec	364	2336	8.755.000	24.052
Skupaj	805	5829	20.307.000	25.226

Najboljše rezultate ima območje Raven na Koroškem, ki ima povprečno največje kmetije.

(nadaljevanje na strani 5)

(nadaljevanje s strani 4)

Pri prirreji govejega mesa ni posebnega napredka

Zaradi nerešenih razmer, nepotrebem uvozu govedine in premali gmotni podpori-

države rejcem klavne živine, pri prirreji govejega mesa ni napredka in ni takih uspehov kot pri mleku. Organiziran odkup klavne živine celo upada.

Obseg zakola govedu v obdobju 1990-1995

Območje	Zaklano govedo iz združnega odkupa		Ocena obsega zakola v zasebnem sektorju 1995	Skupaj zaklano 1995
	1990	1995		
Dravograd	280 ton	135 ton	180 ton	315 ton
Radlje ob Dravi	545 ton	295 ton	300 ton	595 ton
Ravne na Koroškem	288 ton	130 ton	110 ton	240 ton
Slovenj Gradec	443 ton	397 ton	400 ton	797 ton
Skupaj	1.556 ton	957 ton	990 ton	1.947 ton

Organiziran odkup se je sicer zmanjšal za več kot tretjino, celotna prirreja klavne živine pa je le porastla ob predpostavki, da je ocena domačega zakola točna. V tem obdobju je 606 kmetij prenehalo oddajati mleko in je skoraj 700 krav izločeno iz tržne prirreje mleka, bi lahko pričakovali večjo tržno prirrejo mesa. Kmetijski svetovalci po območnih enotah ocenjujejo, da zaradi zgoraj navedenih razlogov ni posebnega interesa za povečano rejo klavne živine in tudi ne za tehnološki napredek pri pitanju.

V normalnih razmerah je oskrbljenost našega tržišča z govedino iz domače reje na meji zadostnosti. Sedanji upad prodaje govedine zaradi bojazni porabnikov pred okužbo z boleznijo norih krav ne moremo šteti za normalen. Prej ali slej bomo spoznali, da v Sloveniji s tem pretiravamo. Porabnikom mesa bomo morali zagotoviti, da prodajajo doma na naravni način vzrejeno klavno govedo, ki za okužbo, nevarne kostne in mesne moke še vedelo ni.

Kmetijska svetovalna služba pa bo morala ob ustreznih in večji podpori države bolj hitro uveljavljati nove rejske smeri pri pitanju klavne govedu na paši in s krmo pridelano na travinju.

V vseh alpskih deželah se širi reja krav dojilj in rejnic. Znana je vzreja pitalnih telet z blagovno znamko - Styria beef v Avstriji, ali pa posebna vzreja mladih volov na gorskih kmetijah z blagovno znamko ALMO. Tudi pri nas na Pohorju že uvajamo vzrejo telet na večjo težo (280-300 kg) z našo blagovno znamko Pohorje beef. Klavna industrija še ni dovolj zainteresirana za to vrsto kvalitetne govedine. V Avstriji pa se reja in poraba hitro širi. V klavnici v Gradcu so leta 1987 prvič zaklali 28 tako vzrejenih živali, leta 1993 pa že 1500 glav. Prodajo tega kvalitetnega mesa v desetkilogramskih paketih pa organizirajo kar rejci sami preko svoje rejske zveze. S prodajo nimajo problemov, dohodek pa je večji kot pri klasičnem pitanju na večjo težo, ki v hribovskih predelih traja kar preko 2 leti. Take in podobne so rejske usmeritve v hribovskih predelih, kjer pač najbolj uspeva trava in kjer ni mogoče pridelovati kaj drugega, niti silažne koruze.

Novrejske usmeritve

Tudi nove rejske usmeritve so lahko uspešne in donosne. To je zlasti vzreja plemenskih svinj, kjer imamo že kar lepo število uspešnih rejcev, ki oskrbujejo domače rejce s kvalitetnimi pujski.

Zanimiva postaja tudi ovčereja. Na območju Radelj ob Dravi so že 4 visokogorske kmetije, usmerjene v pitanje jagnjet. S prodajo jagnjet, kakor zatrjujejo ni problemov.

Zagorel je kres na Črepiču

Na predvečer dneva državnosti so bile po Sloveniji številne slovesnosti in praznovanja. V Mislinjski dolini (niti v občini Slovenj Gradec, niti v občini Mislinja) posebnih praznovanj ni bilo, so se pa nekateri Mislinjčani le spomnili, da letos praznujemo 5. obletnico osamosvojitve, zato so na Črepiču (798 m/nm) pripravili praznovanje s kresovanjem.

Ta oblika praznovanja je nastala iz tradicionalnih kresnih večerov, ki so jih že pred osamosvojitvijo Slovenije pripravljali člani domačega planinskega društva, ko so na kresni večer prižgali kres na tem lepem vrhu nad Mislinjo.

Letos se je zbralo skoraj 500 udeležencev, vzdušje je bilo prijetno, zato so se nekateri vračali domov šele proti jutru, ko so ognjeni zublji do konca použili lepo pripravljen kres.

V programu je sodelovala domača Babnikova godba, mladinski zbor Fidelis, za slovesno

Ekipa strelcev pod vodstvom Andreja Krenkerja deluje zelo organizirano

Tudi dopolnilne dejavnosti, zlasti turi-zem se počasi uveljavlja kot dohodkovno perspektivna dejavnost. Zahteva pa seveda določeno ureditev prostorov, znanje, izkušnje in seveda tudi urejeno turistično infrastrukturo (urejeno cestno povezanost, skupne rekreacijske objekte, raznoliko ponudbo lokalnih kulturnih, počitniških in rekreacijskih dejavnosti).

Kmetijstvo v koroški krajini je pretežno hribovsko, visokogorsko s težavnimi pridelovalnimi pogoji. Zato potrebuje še izdatnejšo državno podporo, predvsem za razvojne naložbe, da se bo pravočasno usposobilo za evropske pogoje. Rezultati dosedanjih naložb upravičujejo to zahtevo. Velja poudariti, da je v vseh desetih občinah koroške krajine okrog 5500 kmečkih prebivalcev, od tega preko 3.600 aktivnih, da je kmetijstvo po številu zaposlenih največje "podjetje" v tem obmejnem delu Slovenije. Za ohranitev "delovnih mest" gre, za ohranitev kulturne krajine in končno kot pravi znani slovenski politik dr. Bučar... "za naš narodni eksistenčni prostor gre", ki mora ostati poseljen in živ tudi, ko bomo postali člani EZ. Pokrajino, zlasti hribovsko pa lahko oživlja in varuje samo uspešno kmetijstvo in gospodarstvo trdne kmetije.

Ivan Uršič

vzdušje pa so poskrbeli tudi strelci z možnarji, ki se v zadnjem času v Mislinji udeležujejo skoraj vseh javnih prireditve. Le pravega govornika ni bilo. Župan je bil menda na praznovanju v Cankarjevem domu, kdo drug pa si tudi ni upal spregovoriti petsto glavni množici.

Kaj je bilo v ozadju, pa nam ni uspelo zvedeti, saj praznovanje sploh ni bilo politično obarvano.

Mirko Tovšak

VAROVANJE ZDRAVE PITNE VODE V OKVIRU KMETIJSKE PRIDELAVE

V Evropi in v Sloveniji se vedno bolj postavlja v ospredje problem varovanja zdrave pitne vode. Skrbeti moramo, da bo zdrave pitne vode dovolj, da bo ustrezne kakovosti, oziroma da bo zagotovljena varnost pitne vode.

Pri zavarovanju pitne vode prihaja do različnih interesov med urbanimi sredinami, industrijo in kmetijskimi proizvajalci. Med njimi je potrebno najti razumne kompromise, ki bodo zadovoljili interese vseh.

Eden izmed onesnaževalcev pitne vode je tudi kmetijstvo, čeprav ne v takšni meri, kot mu to nekateri pripisujejo. V intenzivnem kmetijstvu so problem predvsem nitrati, ki naj bi bili koncernogeni (o tem naj sodi stroka). Trenutno je v Sloveniji zgornja dovoljena meja 50 mg NO₃ / liter pitne vode. Ta meja se bo v prihodnjih letih še zniževala.

Večji problem kot kmetijsko je kemično onesnaževanje (industrija), predvsem pa bakteriološko onesnaženje, do katerega pride zaradi direktnega izlita fekalij v vodotoke in izpiranja v podtalnico.

Da bi kmetijstvo čim manj obremenjevalo okolje (pitno vodo), moramo zaščititi vodovarstveno območje z vodovarstvenimi pasovi, fitofarmaceutskih pripravkov. Omejitve velja tako po količini, kot po terminski rabi.

VODOVARSTVENI PASOVI

Območje zajetja (50 x 50 m)

To območje je zavarovano z ograjo in tu ni nobene kmetijske dejavnosti.

1. Najozji vodovarstveni pas

Širino določijo strokovno usposobljene službe. V tem pasu je potrebno preprečiti vsakršno obremenitev okolja, oziroma pride v poštev strogo kontrolirana kmetijska pridelava. Najbolje bi bilo, če bi bile vse površine zatravljene, s tem da bi se povprečno dvakrat letno kosile. Dovoljeno bi bilo gnojenje s PK gnojili (fosfor, kalij), brez uporabe organskih gnojil (gnojevka). Če ima kmet večino zemljišč v prvem vodovarstvenem pasu, je eventualno dovoljena raba do 10 ton hlevskega gnoja na hektar. Hlevski gnoj se lahko troši zgodaj spomladi (konec marca) in eventualno do 8 dni po prvi košnji. Ni dovoljeno preoravanje trajnih travnikov, zaželjeno je zatravljanje njivskih površin. Hlevi na področju najozjega vodovarstvenega območja naj bodo na trdi gnoj, razen če je že urejen hlev na gnojevko. Gnojevka se razvaža na površine ožjega varstvenega pasu, kjer velja manj strog režim varovanja tal in podtalnice.

Gnojenje (reducirano) se opravlja na podlagi analiz zemlje in gnojilnih načrtov, ki jih izdelajo ustrezno usposobljene službe.

V prvem vodovarstvenem pasu si želimo čim večjo stopnjo pokritosti tal skozi celo leto (trajni travniki), saj le pokritost tal preprečuje izpiranje nitratov v podtalnico. Zaradi reducirane in kontrolirane proizvodnje pride do izpada pridelka, ki ga moramo nadomestiti v obliki direktnih intervencij.

2. Pas 2 - ožji varstveni pas

Tudi širino tega vodovarstvenega pasu določijo ustrezno usposobljene službe.

Na tem območju je dovoljena reja do 2,5 GVŽ (glava velike živine = 500 kg žive teže) goveda, konj in drobnice ter do dve GVŽ prašičev ali perutnine na ha površine.

Novih hlevov na odplokanje naj ne bi gradili. Gnojilna na trdi gnoj morajo imeti ustrezno vodotesno gnojnično jamo. Obstoječi hlevi na gnojevko morajo prav tako imeti vodotesne gnojne jame s kapaciteto 5. Mesečnega skladiščenja. Organska gnojila se lahko uporabljajo pred setvijo oziroma saditvijo poljščin, na travnikih pa po 10. marcu in neposredno po prvi in drugi košnji. Izjema je zaoravanje hlevskega gnoja za krompir v jeseni po 1. novembru, ko je nitrifikacija zaradi nizkih temperatur upočasnjena.

UPORABA MINERALNIH GNOJIL

Mineralna gnojila predstavljajo dopolnilno prehrano kmetijskim rastlinam. Problem je predvsem dušik, ki ga uporabljamo le v času vegetacije, ko ga neposredno uporabijo kmetijske rastline in je izpiranje v podtalnico skorajda onemogočeno.

Za vse porabljene količine mineralnih in organskih gnojil za vsako parcelo posebej je potrebno voditi evidenco na posebnem formularju. Gnojimo le na podlagi analiz zemlje. Vsaka parcela naj bi bila kemično analizirana (P, K in pH) vsaj dve leti po sprejetju odloka o vodovarstvenih območjih.

Mejne vrednosti vnosa dušika na površine tal kmetijskih zemljišč na vodovarstvenih območjih

Kmetijska kultura	Dovoljen vnos dušika z gnojenjem kg/ha
- ozimna pšenica	150
- ozimni ječmen	120
- rž	80
- krompir	170
- travina	195
- koruza	170

Prepovedi gnojenja z dušikom na vodovarstvenih območjih

Opis prepovedi	Vodovarstveno območje
1. Prepoved preoravanja travinja	- vse leto
2. Prepoved gnojenja z gnojnico gnojevko in gnojili iz razgradljivih odpadkov	- lahka tla od 15. 10. do 31. 1. - srednje težka in težka tla od 15. 11. do 15. 1. Druga zemljišča: a) njive: z zaoravanjem žetvenih ostankov: - lahka tla od 1. 10. do 15. 2. - srednje težka tla in težka tla b) brez zaoravanja žetvenih ostankov: - od spravila do 15. 2.
3. Prepoved gnojenja s hlevskim gnojem	- Njive brez dosevkov: - lahka tla od spravila do 15. 2. - srednje težka in težka tla od spravila do 31. 10.
4. Prepoved gnojenja z mineralnimi gnojili, ki vsebujejo dušik	- zemljišča z zeleno odejo od 15. 10. do 31. 1. - druga zemljišča: od spravila pridelka do 15. 2.

Varstvo rastlin na vodovarstvenem območju

V ožjem vodovarstvenem območju je dovoljena uporaba okolju prijaznejših fitofarmaceutskih sredstev (glej Kmetovalec - julij 1995, dr. Marta Ciraj, Okolju primernejša fitofarmaceutska sredstva). Dokončen seznam primernih fitofarmaceutskih pripravkov za vodovarstvena območja v Sloveniji pa še ni izdelan.

3. Pas 3 - širši vodovarstveni pas

Za ta vodovarstveni pas velja blažji režim varovanja tal in podtalnice s strani kmetovalcev.

Na travnikih so dovoljeni enaki gnojilni ukrepi kot v drugem pasu, s tem da sme enkratni obrok vsebovati do 40 kg N/ha. Dovoljena je raba gojevke.

Na njivah veljajo enaki gnojilni ukrepi kot v 2. Varstvenem pasu. Vodi se evidenca gnojenja na podlagi kemičnih analiz tal.

SPLOŠNO

Na nivoju države je v obravnavi splošna odredba za vodovarstvena območja. Zaradi heterogenosti Slovenije in specifičnih pogojev v različnih regijah, bo potrebno lokalne odredbe prilagoditi dejanskim pogojem na terenu.

Zavedati pa se moramo, da je ekološko sprejemljivo kmetovanje manj intenzivno in zato tudi dražje. Izpad pridelka na vodovarstvenih območjih bo potrebno realno oceniti in dostojno povrniti razliko v pridelku v obliki direktne subvencije kmetu. Tako ostaja le še en nerešen problem - kdo bo to plačal? Upam, da to ne bo zopet naš kmet.

Smiljan Štruc, ing.kmet.

DOLGOLETNI DIREKTOR MARIBORSKE MLEKARNE ALOJZ ZAJŠEK SE JE POSLOVIL

Koncem meseca maja se je redno upokojil dosedanji direktor Mariborske mlekarne Alojz Zajšek. Skoraj desetletje je opravljal to pomembno funkcijo, kmetje pa se ga spominjajo predvsem po tem, da je vedno rad prihajal med nje, z njimi pokramljal in prisluhnil njihovim problemom.

Koroški kmetje in obe zadrugi (Ledina in KGZ Vuzenica), ki oddajajo tržne viške mleka v to mlekarne, so se od njega dostojno poslovili. Na Vernerici pri Ruprehtu so mu priredili piknik, nato pa so se nekateri udeleženci podali vrh Uršlje Gore, kjer so "krstili" novega direktorja Bogdana Vračka. V spomin so mu podarili sliko domačina Jožeta Krambergerja in mu zaželeli še vrsto zdravih in srečnih let v zasluženem pokoju.

Mirko Tovšak

*Del udeležencev
poslovilne
slovesnosti se je
podal na Uršljo
Goro, kjer je
nastala pričujoča
skupinska
fotografija.*

*"Krst" novega
direktorja Vračka
na "Gori".*

Poletje je čas visokih temperatur, družabnih prireditev in povečanega števila zastrupitev s hrano. Zadnje se največkrat kažejo v obliki črevesnih okužb, ki jih najpogosteje zaznamuje driska. Spremljajoči znaki so še bruhanje, povečana telesna temperatura in bolečine v mišicah in sklepkih.

Najpogostejši vzroki za okužbo s hrano so:

- neprimerni higienski in nepravilni strokovni postopki v kuhinjah in razdelilnicah hrane
- neustrezni pogoji za shranjevanje hrane
- neustrezno odstranjevanje odpadnih snovi
- vdor fekalnih mas v pitno vodo
- neustrezna sanitarna ureditev objektov
- pomankljiva zdravstvena vzgoja in zavest pri delu z živili

Za preprečevanje okužb s hrano naj naštejemo nekaj nasvetov, ki bodo dobrodošli tako delavcem, ki delajo v proizvodnji in prometu z živili, kot tudi vsem, ki v vročih poletnih dneh pripravljate piknike in druge prireditve na prostem.

Zelo važna je pravilna izbira jedi in pijače, saj nekatera živila niso obstojna in že ob majhnih nepazljivostih lahko postanejo zelo nevarna za naše zdravje. Pogost izvor okužbe je presna zelenjava, presno meso in presna morska hrana. Če ste na potovanju, se izogibajte sladoleda, neprekuhane vode in neopranega sadja. Ne priporočamo priprave jedi iz surovih jajc npr. majoneze in raznih jajčnih krem, za živalske obrate pa še vedno velja prepoved proizvodnje tovrstnih živil.

Posebna pozornost velja neprekinjeni hladni verigi, kar pomeni, da morajo biti hladna in nekatera presna živila shranjena pri temperaturi 4°C ves čas do začetka kuhanja, kuhana živila pa hranimo na temperaturi nad 6°C. Razdeljevanje hrane naj bo omejeno na čim krajši možni čas, največ pa na dve uri po pripravi hrane. Povzročitelji nalezljivih boleznih imajo za svoje razmnoževanje najraje temperaturo okrog 37°C, zato je to najbolj neprimerna temperatura za shranjevanje živil.

Živila primerno zaščitimo pred vplivi iz okolja kot so mrčes, glodalci, druge živali, pred kontaminacijo iz zraka oz. s strani klicenoscev. Bolne osebe naj ne delajo z živili.

ZDRAVSTVO

Splošna in osebna higiena morata biti vzorni, pri tem naj še posebej poudarimo primerno higieno rok. Postopki priprave hrane naj bodo kratki in higienski. Surova in kuhana živila morajo biti med seboj ločena, saj vsa surova živila veljajo tudi za kužna živila.

Opremo, orodje in pribor, ki pride v dotik z živili moramo redno in pravilno vzdrževati, transportne posode pa moramo pred uporabo še enkrat pomiti s hladno ali vročo vodo, odvisno od tega ali jih bomo uporabili za transport hladnih ali vročih jedi.

Zaradi akutnih drisk umre vsako leto več ljudi kot zaradi katerekoli druge nalezljive bolezni. Največ od teh je otrok. Ocenjujejo, da število presega 5 milijonov umrlih otrok v prvih petih letih življenja. To je sicer podatek, ki je značilen za deleže v razvoju, kjer se higienske navade in način življenja zelo razlikujeta od naših. Tudi niso vse te driske posledica zastrupitve s hrano, vendar pa naj bo ta žalostna številka vsaj povod za razmislek in preudarek o tem, kako sami ravnamo z živili in kakšen je naš odnos do hrane in nenazadnje do ljudi.

Razmislite o tem v vaši kuhinji, razdeljevalnici, na pikniku, v slaščičarni, na šoli in v vrtcu, v trgovini in tudi za domačim štedilnikom. Mogoče bo ravno ta razmislek preprečil naslednjo okužbo s hrano.

Zavod za zdravstveno varstvo
Ravne

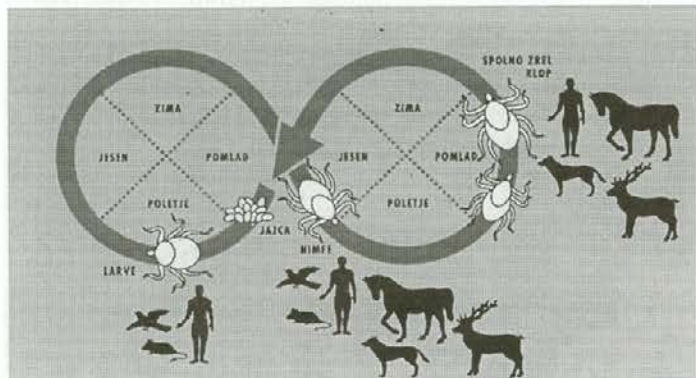

KLOP

V Sloveniji je razširjen klop iz vrste *Ixodes ricinus*. Ugriz klopa je nevaren za človeka, saj lahko prenaša nekatere bolezni, pri nas predvsem klopni meningoencefalitis in boreliozo lyme. Povzročitelj bolezni se lahko prek larv, nimf in spolno zrelih kloпов prenese na človeka ali žival. Vsak klop ni okužen!

Klopi se nahajajo predvsem v gozdni podrasti, grmovju vlažnih mešanih gozdov, v travi in celo na vrtu. Do nadmorske višine 600 m je veliko kloпов, v višjih legah jih je manj. Zgornja meja, kjer jih še najdemo je 1600 m.

Človek dobi klopa, ko oplazi npr. Grmovje in ga klop zazna s svojimi čutili. Kroženje virusa v naravi je prikazano na shemi.

Razširjenost virusa

V Evropi je znanih več naravnih žarišč klopne meningoencefalitisa. Okuženo območje se razprostira od Skandinavije čez Poljsko, Nemčijo, Češko, Slovaško, Avstrijo, Madžarsko, Slovenijo in Hrvaško.

V Sloveniji so okuženi klopi predvsem v gozdovih Gorenjske, Štajerske in Koroške, nekoliko manj pa na Notranjskem, Kočevskem in novomeškem območju. V zadnjem času opažamo tudi okužbe na območjih, ki v preteklosti niso veljala kot posebno okužena. Zato ni mogoče točno začrtati okuženega območja in ne omejiti cepljenja le na ta območja.

Aktivnost kloпов

Klopi prezimijo v listju, v skorji drevesnih debel in v površinskih zemeljskih plasteh. Brž, ko se temperatura tal poviša, postanejo aktivni. Aktivnost kloпов in njihovih razvojnih stopenj je odraz klimatskih nihanj. Mila zima in vlažna pomlad ojačata dejavnost kloпов. Nevarnost okužbe s klopi traja že od februarja pa vse do novembra.

Kako pride po vbodu klopa do okužbe?

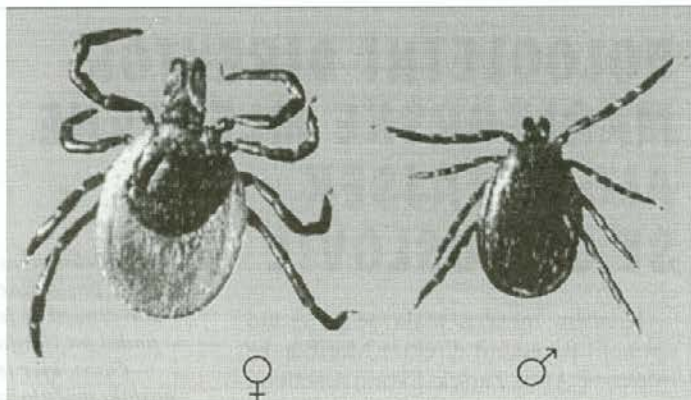
Ko pride klop na človeka, poišče primerno nežno mesto, kjer se na kožo pritrdi tako, da porine svoj rilec globoko v kožo. Vbod ne povzroči bolečine, saj ima slina klopa anestezijski učinek, vbodi so zato pogosto neopaženi, predvsem pri otrocih. Če je klop okužen z virusom klopne meningoencefalitisa in (ali) borelijo burgdorferi, vbrizga s slino, medtem ko sesa kri, povzročitelja v kožo gostitelja. Po vbodu okuženega klopa ne pride vedno do okužbe gostitelja, lahko pa okužba poteka tudi brez bolezenskih znamenj - asimptomatsko.

Klopni meningoencefalitis

Klopni meningoencefalitis je virusna bolezen možganske ovojnice in centralnega živčnega sistema. Bolezen običajno poteka v dveh fazah.

Na mestu vboda klopa pri klopnem meningoencefalitisu praviloma ni opaznih sprememb na koži.

Prva faza bolezni se začne približno 7 dni po vbodu klopa in poteka podobno kot pri gripi (slabo počutje, bolečine v mišicah, glavobol...). Pri večini bolnikov sledi po prostem intervalu (nekaj dni do tri tedne) druga faza bolezni z visoko temperaturo, močnim glavobolom in lahko celo z nezavestjo. Bolezen lahko pusti trajne posledice, kot so glavobol, zmanjšana delovna sposobnost, zmanjšana sposobnost koncentracije, pareze pa tudi ohromelost. Klopni meningoencefalitis je redko smrtna bolezen (1 do 2 odstotka odraslih bolnikov).

Le osebe, ki so bile okužene z virusom klopne meningoencefalitisa, so zaščitene pred boleznijo. To so osebe, ki so bolezen prebolele ali pa je potekala okužba brez vidnih bolezenskih znakov, kar se lahko ugotovi s krvno preiskavo.

Cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu

Najučinkovitejši način zdravljenja pred boleznijo je cepljenje. Bazično cepljenje sestoji iz treh odmerkov (doz) cepiva: 1. doza: priporočljiva je še v hladnih zimskih mesecih, 2. doza: 14 dni do 3 mesece po prvi dozi, tako da oseba prejme vsaj dve dozi cepiva do tedaj, ko nastopi aktivnost kloпов. 3. doza: 6 do 12 mesecev po drugi dozi. Vsakih 5 let je potrebno poživitevno cepljenje z eno dozo cepiva.

Klopni meningoencefalitis lahko preprečimo le s popolnim bazičnim cepljenjem (tri doze) in pravočasnim poživitvenim cepljenjem (ena doza). To je posebno pomembno zato, ker za bolezen ni specifičnega zdravila.

V Sloveniji se že več let izvaja obvezno cepljenje vseh oseb, ki so pri svojem delu ali terenskih vajah izpostavljene možnosti okužbe. Za osebe, ki bivajo na okuženih območjih ali pa nameravajo na teh območjih bivati krajši čas (počitnice, izleti v naravo) pa je cepljenje zelo priporočljivo.

Plačnik cepljenja za obvezno cepljenje je delodajalec ali Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Vsi, ki se cepijo na lastno željo, pa so samoplačniki. Za cepljenje proti meningoencefalitisu je spodnja starostna meja 1 leto, zgornje starostne meje ni.

Vse informacije o cepljenju lahko dobite v Območnem zavodu za zdravstveno varstvo na Ravnah ob Suhu 11 (tel: 0602 21 211).

Boreliozna lyme

Boreliozna lyme je druga pomembna bolezen, ki jo prenašajo klopi. Za razliko od klopne meningoencefalitisa proti boreliozni cepljenje zaenkrat ne obstaja. Bolezen se zdravi z antibiotiki. Razširjenost borelioze ni omejena na znane okužene predele klopne meningoencefalitisa, ampak so s povzročiteljem te bolezni okuženi klopi po celi Sloveniji.

Bolezenska slika borelioze

Običajno bolezen poteka v treh obdobjih. Začne se z značilnimi spremembami na koži, kjer na mestu vboda klopa po teh do 32 dneh nastane neboleča rdečina, ki se počasi razširi po koži. Značilno pri tem je, da rdečina v sredini zbledi. Običajno je kožna sprememba ena sama, lahko pa jih je tudi več, na različnih delih telesa. Rdečina lahko izgine tudi brez zdravljenja, vendar v tem primeru lahko okužba prodira dalje.

V drugem in tretjem obdobju bolezni (lahko tudi več mesecev ali let po okužbi) se pokažejo znaki prizadetosti številnih organov ali organskih sistemov - kože, živčevja, sklepov, mišic, tudi oči in srca.

Kako bolezen ugotovimo?

Bolezen ugotovimo na podlagi tipičnih kožnih sprememb in (ali) s pregledom krvi. Pomembno je, da bolezen ugotovimo v začetni fazi. Mesto, na katerem je bil prisesan klop, opazujemo še vsaj 10 dni po odstranitvi klopa. Če opazimo rdečino, ki se širi navzven ter postaja v sredini svetla (oblika kolobarja), se čimprej posvetujemo s svojim zdravnikom, da bo predpisal ustrezno antibiotično zdravljenje, ki bo v večini primerov preprečilo nadaljnji potek bolezni.

Zavod za zdravstveno varstvo
Ravne

TEŽKI IN TUDI VESELI TRENUTKI

Spominjam se časov, ko smo bili še v partizanih. Kot kurir sem imel možnost govoriti z našimi sodelavci o težavah in strahu, ki ga preživljajo oni in mi v hosti. Marsikdo je takrat rekel, da bi bil zadovoljen z enim obrokom na dan, samo da bi bil mir in svoboda. Vse to smo nekateri tudi dočakali in bilo je nepopisno veselje.

Nekateri pa smo mislili še na naše najbližje, ki so bili izgnani v taborišča. Nemci so nam požgali hišo in pobrali vso skromno imetje, ki smo ga imeli.

Aprila 1947 sem bil mobiliziran. S seboj sem vzel mešano angleško-nemško uniformo. Delal sem na progi Šamac - Sarajevo. Po treh mesecih udarniškega dela sem tam že dobil delovno obleko. Ko sem prišel domov, sem ob nedeljah nosil vojaško uniformo, ob delovnikih pa delovno obleko, ki sem si jo zaslužil na udarniškem delu.

Zaposlil sem se na Gozdni upravi v Črni kot gozdar. Prevzel sem skladišče z orodjem, odejami in slanino za gozdne delavce. Tam sem dobil dve odeji, iz katerih sem si dal sešiti prvo civilno obleko po osvoboditvi.

Začelo se je pravo garanje in obnova porušene in požgane domovine. V mladinskih brigadah smo začeli graditi kamionsko cesto v Bistri na Mlinarsko in Pudgarsko. Istega leta smo začeli graditi požgani logarnici na Mlinarskem in Pudgarskem. Gozdni delavci so skupaj z delovnimi brigadami na veliko sekali in spravljali les do kamionske ceste.

Leta 1948 sem prevzel gozdarski avtopark in prevoz lesa na žage in železniške postaje. Imeli smo 4 traktorje in 10 raznovrstnih kamionov, med njimi tudi

vojaške. Za ta avtopark smo potrebovali 14 šoferjev in 30 do 40 nakladačev. Kljub dotrajani mehanizaciji smo imeli zelo velike delovne uspehe, predvsem po zaslugi pridnih delavcev. Eden takih je bil Lipi Kamnik. Pri luči si je pripravljajl traktor in ob svitu je že šel na vožnjo. Nekega dne pa se mu je pripetila nesreča. Ko je nalival nafto v rezervoar traktorja, si je svetil s svečo. Pri tem se mu je vžgal traktor in še garaža. Če Lipi ne bi bil tako zagnan, bi počakal na dan in se mu to ne bi zgodilo. Vsi smo delali od ranega jutra do poznega večera in še ob nedeljah sem imel redko katero uro prosto. Tudi na dan poroke, leta 1948, sem bil še do 14. ure v službi, ob 16. uri pa je bila poroka. Veliko nedelj pa smo delali udarniško.

Ožbi Fajmut st.

Na fotografiji vidite kamione, pri vsakem avtu pa je skupina nakladačev. Hlodi so bili težki. Ker so delale tudi ženske, je moralo biti nekoliko več ljudi pri vsakem tovornjaku. Po končanem udarniškem delu smo jim priredili ples, dobili so malico in nekaj pijače. Kamioni so bili kar na prostem. Avtopark smo si naredili na travniku pri Puncengroberjevem kozolcu. Vsi tisti, ki ste sodelovali in se spominjate tistih časov, se vam še danes zahvaljujem za sodelovanje in vam želim srečo v življenju. Takratni upravitelj Gozdne uprave v Črni je bil že pokojni Ivan Fortin (Anza), doma iz Leš pri Prevaljah.

Tone Vrisk, župnik v Črni na Koroškem, ima rad lepo. Za to ima smisel in nagnenje, ki ga z veseljem prizna in je srečen, če kdo to opazi. Pove, da ima to privzgojeno od doma. Blizu Vojnika imajo Vriskovi večjo kmetijo z mlinom, ki ga je nekoč poganjal potok Tesnica. Danes gospodarji na domačiji mlajši brat, ki je kmetijski inženir, prav tako njegova žena. Tri sestre so vsaka na svojem. Mama, z dobrim zdravjem za svoja leta, živi v njihovi "stari" hiši, ki stoji že stoletja. Po hiši in dvorišču z okolico so imeli pri njih vedno urejeno in čisto. Ob sobotah se ni smelo videti nikjer, da je kdo sploh kaj delal. Tudi v gozdu, kadar so podrli katero drevo, so za seboj vse zložili in pospravili, da ni bilo navlake nikjer.

Morda ga je prav ta navajenost na lepo prepojila do te mere, da je vseh šest cerkva, ki spadajo danes pod njegovo župnijo, v zadnjih petnajstih letih temeljito obnovil.

Na območju današnje župnije v Črni so bile pred drugo svetovno vojno tri fare. V Javorju, na nadmorski višini 1156 m, je župnikoval in bil za učitelja Ludvik Viternik, ki se ga sedanji starejši Javorci spominjajo kot dobrega dušnega pastirja in še boljšega učitelja. Sleherni učenec je moral znati kubirati les. "Javorje je sredi gozdov", je rekel. "Zato morajo znati les prodajati." Javorci so to veščino obvladali zelo dobro tudi v časih, ko je bilo zasebno trgovanje z lesom prepovedano.

Podobno je vodil faro sv. Jakoba v Koprivni župnik Ivan Hojnik. Na nadmorski višini 1073 m stoji farna cerkev in takratno župnišče s šolo, ki jo je takrat obiskovalo okrog petdeset otrok. Razen župnijskih opravil in poučevanja v šoli, je Ivan Hojnik trasiral po Koprivni ceste in planinsko pot na Raduho, ki jo še danes imenujejo Hojnikova pot. Iz deset kilometrov oddaljene Črne si je v župnišče napeljal telefon, o katerem so lahko ljudje po drugih koroških hribih le sanjali. Naredil si je, za takratne čase skoraj mistično škatlo, ki so ji rekli "radio". Za svoje farane je bil tudi ljudski zdravnik. Veliko je fotografiral in sam izdeloval slike, ki so jih potem Koprivci pošiljali svojim fantom in možem na soško in rusko fronto kot razglednice iz domačega kraja. Takoj po nemški okupaciji so ga izselili in je leta 1943 umrl v Stični.

Enaintridesetletni kaplan Tone Vrisk je leta 1978 prišel v Črno na Koroškem iz Križevcev pri Ljutomeru. Ko je leta 1981 takratni župnik Simon Črešnik umrl, je bil za župnika v Črni potrjen Tone Vrisk. Po temeljiti obnovi župnijske hiše sredi Črne, se je domislil najprej obnoviti cerkev sv. Jakoba v Koprivni, ki se je petdeset let s popravilom ni dotaknil nihče.

Skoraj vsi, s katerimi se je takrat tesneje poznal, so mu rekli, naj si ne domišlja preveč, da bo šlo vse tako, kot on hoče, ker ne ve, med kakšnimi ljudmi živi in podobno. Prepričevali so ga, da se v tej fari ne da delati tako, kot želi on. Takšno je bilo vzdušje v takratnem župnijskem svetu. Ko so po dveh letih videli, da je naredil iz očnelega župnišča najlepšo hišo sredi Črne in je iz okenskih polic sredi poletja zacvetelo nešteto pelargonij, ki jih je pridno negovala njegova kuharica Micka, je med krajanji zavladalo o njegovih zamislih drugačno mnenje. Turistično društvo, ki je delovalo tista leta v Črni zelo uspešno, je naredilo "partijskokletno" izjemo in fotografiralo vzorno

Tone Vrisk

urejeno župnišče z okolico in na javni prireditvi podelilo Tonetu Vrisku uokvirjeno povečavo barvne slike, kot priznanje za olepšanje

določili tudi, katero vrsto barve naj uporabijo in kako naj jo nanesejo, ker jim je tako priporočil za to usposobljen inštitut iz Zagreba. Kljub vsemu je začelo barvo spirati in danes, po trinajstih letih, je cerkev ob svoji prvotni sijaj, ki ga je imela po obnovi.

Pri vseh cerkvah je zidarska in tesarska dela opravljalo gradbeno podjetje Stavbenik - enota v Črni. Njen vodja Štefan Zver je znal prisluhniti župnikovim željam in tudi za varstvo pri delu, ki je potekalo pretežno na velikih višinah, je poskrbel tako, da se nikjer ni pripetila kakšna nezgoda.

S podobnimi ali enakimi težavami, a vedno s pričakovanim uspehom in v zadovoljstvo vseh vernih in nevernih krajanov, je župnik obnovil in restavriral vseh šest cerkva, kolikor jih je na območju fare. Te so: cerkev sv. Ožbalta v Črni, sv. Jakoba v Koprivni, sv. Ane v Koprivni, sv. Helene v Podpeci, sv. Magdalene v Javorju in sv. Jošta, prav tako v Javorju. Za vsak poseg je iskal in dobil soglasje Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine iz Maribora, kamor območje Mežiške doline spada. Nikjer ni spreminjal kaj po svoje, zavedal se je, da ima vsak sakralni objekt svojo zgodovinsko in kulturno vrednost.

Zdaj, ko skozi nobeno cerkveno streho ne

Tone Vrisk,

kraja in za vzgled drugim. Šušljali so, da bi morali biti pri nas takšni kot župnik tudi drugi vodilni, tako zavzeti v uresničitvi svojih načrtov in skromno vsoto denarja obrniti tako, da se kaj vidi. Če bi bil takrat on za župana in ne za župnika, bi zagotovo zgladil vse cestne ride do Črne in še naprej.

"Danes", pove župnik "nihče več ne reče na seji župnijskega sveta: Ali bo šlo? Ko tolmačim kakšno idejo, rečejjo: Saj vemo, da bo šlo, sajno povejte kaj. Najbolje bo, da kar gremo pomagat in prej naredimo, kot, da jamramo, kako bomo to izpeljali."

Ko je pred petnajstimi leti obnovil notranjost farne cerke s klopni vred, se je lotil cerkve sv. Jakoba v Koprivni. Vse je bilo dotrajano: streha, fasada, z zvonika se je nagnil križ, klopi so bile načete in staromodne. Podobno se je dogajalo s podružnično cerkvijo sv. Ane, le, da je tu še močno zamakalo v temelje. "Obe cerkvi so pravzaprav obnovili Koprivci sami" ponosno pove župnik, kot, da so mu posebej pri srcu. In tudi res je tako, saj ni bilo mogoče stakniti nikjer kakršne koli vsote denarja za ta namen. Država ni dala, občina tudi ne, krajevna skupnost zares ni imela in tako so za plačilo materiala in kup prostovoljnega dela ostali le farani sami. Zavod za spomeniško varstvo iz Maribora je sicer dajal navodila in spremljal delo, s kakršnimi koli sredstvi pa ni pomagal. "Trkal sem vsepovsod", se spomni Tone Vrisk. "Ko sem jim bil že nadležen, so mi rekli, naj ne hodim več, saj še sami nimajo za plače."

Kljub vsej uspešnosti dela pa razočaranje tudi župniku ni ušlo. Pri obnovi fasade pri sv. Jakobu so se držali natančnih navodil Zavoda za spomeniško varstvo iz Maribora. Tu so jim

zamaka in, ko so postale vse lepe, je te vrste delo opravljeno za nekaj nadaljnjih deset let. Odkar je Črna na Koroškem že drugo leto samostojna občina, dajejo ljudje več na izgled in urejenost svojega kraja in zaselkov, ki so raztreseni po strminah daleč naokrog. Občani so sami pri sebi začutili, da k urejenosti kraja navidezno veliko pripomorejo vzdrževana in pobeljena cerkvena poslopja, kapelice in druga znamenja, ki jih je po koroški deželi že po tradiciji veliko. Vedo tudi, da jim v ta namen ne bo pridjal na kupček nihče niti tolarja. Če hočejo imeti svoje vsakdanje okolje lepo, morajo za to tudi kaj dati. To zavest "začutiti vsak pri sebi" je med njimi, skozi osemnajst let, odkar je tu, vzpodbudil prav župnik Tone Vrisk. Idej in dela, pravi, mu ne bo zmanjkalo nikoli. Vse to ne počne zaradi sebe, pač pa zaradi ljudi, saj jih s tem vzgaja k lepemu, drugače pa je vendar vse njihovo in ostane v njihovem kraju.

Po gradbeni in estetski obnovi cerkva, se je lotil tudi obnove orgel, ki so po vseh cerkvah. Marsikje so bile slabe ali sploh neuporabne, saj je njihov mehanizem občutljiv na negativne učinke iz okolja, kot so vlaga, prah in dim. Najprej jih je priznan mojster Anton Škrabl iz Rogaške Slatine obnovil v župnijski cerkvi in potem še po drugih naokrog. Temeljite obnove so potrebne še v Anini cerkvi v Koprivni.

Obnovljene klopi in druga cerkvena oprema iz lesa je po vseh cerkvah izdelana iz macesnovega lesa. Po župnikovi zamisli in s pristankom spomeniškovarstvenih strokovnjakov je v tem delu Slovenije za te namene najbolj primeren, saj rastejo na Peci eni najbolj kvalitetnih macesnov v Sloveniji. Mizarji iz Črne in Mežice ter oni v rudniških delavnicah

se niso ustrašili pokazati javnosti svojega uni-
katnega dela, ki bo po cerkvah spominjalo na
njih vsaj celih naslednjih sto let.

Krovna dela, ki so zelo nevarna in stro-
kovno zahtevna, so po vseh cerkvah naokoli za
simbolično plačilo opravili sinovi iz znane sta-
re črnjanske družine Ivana Potočnika z imeno-
vanim vred. Marija Fortin ki je kuharica v
župnišču, nima nikjer zabeleženih ur, ki jih je
opravila za pripravo hrane delavcem, ki so jo
mnogi neimenovani prinašali kot prispevek za
ureditev cerkve.

V Črni že dvajset let ogrevajo pozimi svojo
cerkev s toplim zrakom. Ogrevanje z mazutom
je puščalo na pročelju cerkve neljube sledi. Po
obnovi strehe in fasade so vso ogrevanje pre-
uredili na plin, ki okolje najmanj onesnažuje.

Prav redko kdaj kažejo ure po naših zvo-
nikih točen čas. Največkrat kažejo narobe ali
pa sploh mirujejo. Nič drugače ni tudi po mno-
gih avtobusnih postajah in drugih javnih mes-
tih. Ura v zvoniku cerkve v Črni kaže zadnje
čase točen čas, lahko bi rekli "absolutni" čas.
Povezana je namreč preko satelita z Radio-
Funk sistemom v Frankfurtu, ki uravnava po
radijskem sistemu v dosegu svojega območje
vse ure te vrste do skrajnosti natančno. Pravijo,
da lahko v milijon letih zgreši le za eno se-

Ko pridejo v Črno turisti, jih župnik rad
sprejme. Razkaže jim cerkev in vse, kar je z njo
v zvezi in kraj, ki se že od nekdaj postavlja s
čistočo in urejenostjo. V osemnajstih letih, odkar
živi v tem kraju, se je s prebivalci Črne čisto
"počrnil" in ve o kraju skoraj več kot nekateri,
ki so tu vznikli. Govori tuje jezike, kar zado-
stuje za tiste turiste, ki mu jih privedejo njegovi
stanovski kolegi od blizu in daleč.

Po naravi župnik Tone Vrisk ni klepetav
mož, je pa zgovoren in nobeno vprašanje ga
nikoli ne spravi v zadrego. Tudi moje vpra-
šanje, če je veren, ga ni presenetilo ali začudilo.
Malo se je nasmehnil in odgovoril: "Jaz vendar
živim iz tega!"

Rad omeni, da se je v teh osemnajstih letih,
odkar je v Črni, dodobra spoznal s ljudmi in se
navadil krajev, ki so tukaj pač bolj oddaljeni
po vsej občini. Ker izhaja iz kmečkega okolja,
se s kmečkim življenjem, ki je poseljen po vseh
hrbih naokrog, dobro razume, rad prisluhne
njihovim težavam, pa tudi vsakega njihovega
napredka je z njimi vred vesel. Vsem njegova
zagnanost pri obnovi in lepšanju cerkvenih
stavb in znamenj ni všeč. Včasih kaj rečejo,
čeprav dobro vedo, da se samo od sebe nič kaj
ne bo izboljšalo in olepšalo. Župnik jim to ne
zameri, saj se potem hitro zavedo, da je vse, za

litičnega delovanja na zaporno kazen. Ko je
moral, takrat že iz Črne, v zapor, je šel prej k
svojemu škofu Vekoslavu Grmiču in ga prosil,
če se bi za njega kaj zavzel. Škof Grmič mu je
rekel: "Zakaj se pa vtikaš v politiko?" Tone
Vrisk ni na to odgovoril ničesar, mislil pa si je:
"Kdo pa se vtika bolj v politiko kakor vi, ki
sedite med delegati v Republiški skupščini."

Izredno ga je razveselil letošnji papežev
obisk v Sloveniji. V župnijski pisarni visi slika,
na kateri ga je ob neki priložnosti pred leti
sprejel Janez Pavel II. v svojo avdienco, zato
mu je njegov obisk pomenil nekaj več. Iz žup-
nije v Črni je odšlo z njim na slavje v Ljubljano,
Postojno in Maribor čez dvesto romarjev. Vsi
so zatrdili, da jih je tisti dan notranje zelo
obogatil in da so srečni, ker so šli.

Na vprašanje, zakaj papež ni ob tej pri-
ložnosti razglasil Antona Martina Slomška za
svetnika, je odgovoril: "Glede njega je vse
urejeno, manjka še samo neka malenkost v
protokolu. Cerkvi se pri takšnih stvareh nikoli
ne mudi, tako je že dva tisoč let. Kaj pa bi
nastalo, če bi se cerkev identificirala z vsakim
sistemom v določenem času? Apostolstvo
Cerkve ni modna muha. Če bi bila, bi v
prejšnjem režimu morali porušiti vse cerkve.
Krščanske kulture že zdavnaj ne bi bilo več."

Na vprašanje, če misli ostati v Črni do-
življenjsko, ne odgovori nič določnega: "Če bi
mi rekel škof, da moram drugam, bi seveda
odšel. Meni, da težavnejše župnije ni daleč
naokoli, pa tudi tako urejene, kot je danes
črnjanska, ne. Poudari, da pri takšni trditvi ni
nobene ošabnosti vmes. V svojem duhovni-
škem stažu ni imel nikoli kakšne posebne želje
glede tega, kje bi bil rad in kje ne.

Dobro se razume z vsemi: z rudarji, kmeti,
gozdarji in vsemi drugimi. Glede verouka mu
niso delali nobenih težav že od vsega začetka.
V Javorju, Koprivni in Žerjavu uči verouk po
šolah in ni bil s strani učiteljev deležen nikdar
žal besede, tudi v prejšnjem socialističnem
sistemu ne. Na žalost število otrok v Črni na
splošno upada, ker mlade družine odhajajo za
delom drugam.

Meni, da gre duhovnikom danes slabše kot
v prejšnjem režimu. Nimajo pravzaprav nobe-
nega družbenega statusa. Socialno in po-
kojninsko zavarovanje si morajo plačevati
sami, nimajo pa nikakršne plače. Dohodek je
honorar za maše, ki ga plačajo verniki, od tega
pa mora odvesti 70 odstotkov dajatev. Nekaj
se seveda nabere od porok, pogrebov in
krstitev. Potrebno pa si je kdaj nabaviti tudi
kakšno knjigo in plačati časopis. V Črni lahko
živi župnik pač tako, kolikor dajejo verniki.

Župnik v Črni na Koroškem še enkrat po-
udari, da v njegovi župniji ni človeka, ki bi za
obnovo cerkva, v času njegovega službovanja,
ne prispeval karkoli. Lepo od teh ljudi! Ta
župnikova misel je najlepša pohvala in zahvala
njim. V gornjih vrsticah je beseda "lepo"
vtkana mnogokrat. Naj vam bo, gospod žup-
nik, lepo v Črni tudi vnaprej!

Hvala lepa!

Andrej Šertel

dober dan

kundo. Torej, pojdite kdaj v Črno "na uro
gledat."

Zadnja leta se je župnik v Črni lotil obnove
obcestnih znamenj, ki jih je v občini oziroma
fari veliko. Doslej so jih obnovili že dvainpet-
deset, pozidati pa nameravajo na novo tudi
tiste, ki jih je povojni režim namerno odstranil.

Zdaj, ko po tristo tridesetih letih končujejo
rudarjenje pod Peco, je župnika Toneta Vriska
obsedla skoraj drzna misel, ki jo je tudi skoraj
uresničil. V Žerjavu, kjer je bila za topljenje
rude postavljena topilnica in šteje naselje
okrog šeststo ljudi, je nameraval postaviti lično
cerkvico v spomin na vse generacije rudarjev
in drugih delavcev, ki so kadarkoli delali pri
rudniku. Hkrati bi bila tudi spomenik vsem, ki
so bili pri delu pod zemljo žrtve delovnih ne-
sreč, četudi jih je bilo v zgodovini mežiškega
rudnika, na srečo, malo. Učinkovala bi kot
neka posebnost, saj bi bil vhod v cerkev v
obliki vhoda v rudniški rov, zvonik bi bil v
obliki šahta, okrog cerkvice bi bili na ogled deli
rudarske opreme in orodje, ki je skozi stoletja
služilo rudarjem pri njihovem težavnem delu.
Cerkvica bi bila posvečena sv. Barbari kot
zavetnici rudarjev in postavljena v zahvalo za
vse bogastvo, ki so ga rodovi skozi tristo let
jemali iz nedrij koroške zemlje.

Župnik je že dobil soglasja in dokumente
pri vseh pristojnih institucijah, arhitekt Andrej
Lodrant pa je že izdelal načrt. Krajanje Žerjava
so se spočetka z župnikovo namero strinjali, ko
pa naj bi z gradnjo pričeli, so mu ponudili
drugo lokacijo, ki pa mu ni bila po volji. Do-
kumentacija in načrt leži sedaj v župnikovem
predalu in zaenkrat je od svoje namere od-
stopil. Redek primer za njega, ki mu sicer vse
dobro uspe.

kar prostovoljno prispevajo, v dobro in kul-
turnemu izgledu njihovega kraja.

Niti to ne zameri, da mu v vseh letih njegovega
prizadevanja za lepši izgled cerkva in znamenj ter
s tem za kvalitetnejšo podobo te privlačne ko-
roške krajine, ni do sedaj nihče rekel: "Hvala!"
Ne država, ne mariborska škofija, ne občina, ne
katera od drugih institucij! Za vse darove ob-
čanov oziroma faranov, ki so vidni pač v takšni
obliki, se je sam zahvalil po več tisočkrat. Ne
more pa čisto zatajiti grenke misli, brez
kakršnega koli postavljajstva, o tistih, ki bi lahko
v besedi ali sliki le omenili v medijih, da nekdo
in nekje vendarle skrbi za lepše in zlahtnejše. V
njegovem prizadevanju za to, ga je omenil edino
Večer, ko je v sliki in besedi objavil bralcem, da
je župnik v Črni ograbil cerkev z bodečo žico, kot
so ograjena taborišča spodaj v Bosni. - Po vsej
postopni obnovi župnišča in cerkve je namreč
uredil njeno okolico. Tlakoval je poti in zasejal
travo, da bi čez poletne postala zelenica. Okrog
nje namerava postaviti tudi strebričke. Pod
cerkvijo nameravajo postaviti banko in župnik,
ki ima velik smisel za estetiko, ve, da bo s ste-
brički najbolje dotlej počakati, da bo pozneje
videz skladnejši. Na časno napeljana vrvico
okrog vznikle travne setve se ni oziral nihče.
Otroci so na njej igrali žogo, se po njej vozili s
kolesom, celo avto je kdaj kdo parkiral na njej.
Župnik dobro ve, kaj simbolično pomeni bodeča
žica, vendar ni našel drugačne časne rešitve.
Nekaterim se je zdela tako grozljiva, da so o njej
obvestili svet.

Pred prihodom v Črno je bil Tone Vrisk
kaplan v Križevcih pri Ljutomeru. Veliko je na
pastoralnem področju delal s tamkajšnje mladi-
dino. Državni oblasti to ni bilo povšeči. Ova-
dila ga je in bil je obsojen zaradi protipo-

JORINOV PAVLI ZA 70 LET

Svoja mlada leta sem preživela v vojni, zato se tega obdobja dostikrat spominjam. Leta 1942 sem se s culo v roki zatekla pred Nemci h kmetu Jelenu pod Uršljo goro. Kaj hitro sem se spoznala z dekleti: Krpuhovo Lenčko, Jorinovo Pavlo, z Drofelnikovo in Petričevo družino.

Pri Jorinu v Jazbini sem večkrat počivala in dobila kaj za pod zob. Zato se ob praznovanju 70-letnice Pušnikove Pavle, p.d. Jorinove, spominjam najinih skupnih nevarnih poti in lepih dogodkov, ki sva jih doživeli v tistem času. 29. junija letos je praznovala svoj god in upam, da se je morda spomnila, kako sva skupaj preživeli strah tam gori pri Dretnikovih jasi.

Dekleta smo imele mladinski sestanek. Vodila ga je mladinska sekretarka Majda, na straži pa je stal Ivan Hercug-Tim. Bilo je deževno in megleno vreme. Majda nas je razporedila okrog košate smreke in začela politični govor. Dobile smo nekaj lepakov in se učile partizanskih pesmi. Naenkrat je nekaj počilo. Bile smo pripravljene za beg, ko se Ivan, stražar, široko nasmeji in pokaže na jaso, kamor je stopil lep srnjak. Od srca smo se nasmejale.

Draga Pavla! Ko boš praznovala svoj 70. rojstni dan s svojima sinovoma, boš gotovo prehodila pot skozi svoje življenje in se spomnila naše lepe mladosti, čeprav nam je minila med vojno. Bili sva kot sestri, zato ti želim še mnogo zdravih in srečnih let.

Štefka Melanšek

Fantje trijekralčani so morali obvezno nositi tudi bele predpasnike, vodja pa okrašen klobuk - Foto: L. Mori

Zopet se oglašajo možnarji

V davnih letih pred prvo svetovno vojno so se menda oglašali možnarji skoraj na vseh žegnanjih in večjih slavjih vse od velike noči do pozne jeseni, marsikje tudi na ohceti, ko so svatje šli k poroki ali od poroke. Tako so pravili stari ljudje.

Nekaj manj je bilo streljanja z možnarji po žegnanjih tudi med obema vojnama, čeprav je sozvočje možnarjev predstavljalo vse bolj slovesno opravilo ter ponos cele fare in fantov, ki so ta posel opravljali. Po svoje je bilo nevarno, če so ravnali nestrokovno. Tu in tam so koga tudi hudo ranili ali celo ubili. Starejši ljudje so povedali, da so fantje iz far ob državni meji z Avstrijo kar precej smodnika pretihotapili iz Avstrije, kjer je bil znatno cenejši in so ga dobili precej več za

denar, ki so ga nabrali ob nabirki v fari. Na dan žeganja so fantje pretihotapljen smodnik skrili v posebno skrivališče zaradi morebitne kontrole žandarjev, ki so se kot varuhi reda radi motali po žegnanjskem prizorišču. Ob kontroli so fantje pokazali dovoljenje ter domač jugoslovanski smodnik ter žandarje na zviti način lepo odpravili.

Po drugi svetovni vojni pa se dolga desetletja na to ni smelo niti misliti, saj je bila še goba čestokrat prepovedana na žegnanjih. Sedaj, v drugačnih razmerah, so se v naši dekaniji prvi ojunačili TRIJEKRALJČANI nad Radljami ob Dravi, ki se že tretje leto pridružijo z zvoki možnarjev pritrkovanju in godbi.

Ludvik Mori

LEPA BESEDA ZA KOTULJSKI VRTEC

Vest mi ne dopušča, da kot babica mojih dveh vnučkov ne bi napisala pohvalni članek o osebju, ki upravlja z vrtcem in vzgaja naše malčke.

Kakor se spominjam, je bil vrtec zgrajen v letu 1981, s krajevnim samopriskom in s pomočjo Zavoda za otroško varstvo. Do tistega leta so posamezniki, še pred službo vozili svoje otroke v Ravne, v vrtec in malo šolo. Dokler nisem imela svojih vnučkov, se mi vrtec ni zdel kaka pomembna ustanova. Ko pa sem jih dočakala, sem svoje mišljenje spremenila. Kot kmetica-babica vidim, da ni več razlike med kmečkimi otroki in otroki uslužbencev in delavcev. Vsi so enako lepo vzgojeni, korajžni in prijazni. Z vpisom mo-

jih vnučkov v vrtec sem šele prišla v stik z vzgojiteljicami in ugotovila, da so res druge mame naših malčkov. Spoznala sem tri tovarišice, ki so že od prvega dne našega vrtca v službi, ki so sestavile dnevni red in postavile vse zadeve na pravo mesto, da teče delo nemoteno, leto za letom. Zaorale so prvo brazdo v vzgojo naših potomcev v Kotljah. S svojimi kulturnimi in prijaznimi odnosi do staršev in otrok so zelo priljubljene in vse jih ima rado.

Trenutno je v vrtcu 57 otrok in skupno z vzgojiteljicami prirejajo kar pogoste nastope. Naučijo jih veliko pesmi in deklamacij, na primer za teden otroka v oktobru, ko povabijo tudi zunanje otroke, prihod dedka Mraza,

sodelujejo pri pustni maškeradi, proslavljajo materinski dan - družina praznuje, prirejajo piknike pri Repasu - jesenski, pomladni in še zaključni piknik. Na vse našete prireditve vabijo tudi starše ali stare starše in ne morem se načuditi, kako prijazno nas sprejmejo in razveselijo z lastnoročno izdelanimi darilci.

Drznem se prisrčno zahvaliti vsem vzgojiteljicam, kuharicam in čistilkam v imenu vseh babic, ki imamo svoje vnuke v vrtcu, za njihovo potrpljenje in trud, ker le-te bodo oblikovale naše potomce v pridne in disciplinirane šoloobvezne učence.

Še enkrat, hvala!

Babica: M.T.

Poletni večeri nekoč

Ko so minili zimski meseci, polni praznikov in ljudskih običajev, veselih furežev, srečanja na preji, žganjakuhi, godovanja, koledovanja in tako dalje, kjer se je veliko prepevalo in so bili medsebojni stiki na višku, se je to nadaljevalo tudi v poletju. Ob tihih sobotnih večerih, ob siju lune se je začelo nočno fantovsko življenje. Takrat so mnogi, predvsem hlapci, pozimi ležali v hlevih, poleti so se preselili na skednje. Zvečer je minila vsa utrujenost od težkega dela in znoj se je posušil na čelu. V takratnih Vovkarjih je bilo zbirališče fantov na trati. Tako zbrani so se napatili po cesti prepevajoč svojim norčijam naproti. Lepe pesmi so donele daleč naokrog. Poleg petja pa so uganjali tudi norčije. Tarče teh norčij so bili očetje in drugi ljudje, ki so na te norčije jezno reagirali in preganjali objestneže okrog voglov, predvsem tam, kjer so bila dekleta. Klicati dekleta je bil največji špas. Stari oče, ki je bil lovec, je preganjal fante po polju celo s puško, zato pa ni imel nikoli več miru. Marsikje se je pod fanti polomil lesen gang pred okni deklet in fant je telebnil na tla. Marsikomu se je vdrl pokrov na greznici in se je pošteno okopal in ohladil v njej. Marsikdo, ki dekletu ali njeni materi ni bil všeč, jo je skupil tako, da je dobil vsebino nočne posode iz okna na

glavo. Bilo je smeha med fanti in dninarice so drugi dan na polju imele veliko gradiva za medsebojni pogovor. Marsikateri kmet je našel zjutraj svoj voz na vrhu strehe, lepo sestavljen in ni mogel dojeti, kako je ta prišel brez poškodbe na streho. Tudi kakšno stranišče na štrbunk, katerega pri nobeni hiši takrat ni manjkalo, je bilo prestavljeno na drug kraj. Pri vseh teh norčijah pa fantje niso naredili nikjer in nikomur nobene škode, kar se, žal, danes ponekod dogaja. Gostilne fantov niso videvale, saj za pijačo ni bilo denarja. Mošt pri kmetih je bila tedaj najbolj znana pijača navadnih, preprostih ljudi. Tudi po gostilnah so ga prodajali v vrčih, po dva dinarja. Pa še za tega se je le težko našel denar. Lepa pesem in mladostno razpoloženje je vse druge potrebe najlepše nadomestila. Tudi z orožniškimi patroljami so se fantje lepo razumeli, saj so bile njihove norčije nedolžne in celo zabavne za njih. Ko je nekdo župniku, ljubitelju petja, Roškarju potožil, da ga fantovsko petje moti pri spanju, mu je odvrnil: "Dokler bodo fantje prepevali po vasi, bom srečen in vesel in tatov in slabih ljudi se mi ne bo treba bati. Bog daj, da bi še fantovsko petje dolgo živelo, ko bo prenehalo, ne bo na svetu več veselja." Jaz pa pravim, naj živi spomin na tiste težke čase v materialnem pogledu, bogate pa po veselju in petju, medsebojni slogi in želji, nikomur ne škoditi. Na ta leta so spomini najlepši. Ravno ta generacija fantov je pozneje v vojni največ trpela.

Jože Krajnc

Stare šale, pa še resnične

Zjutraj pride gospodar hlapca buditi. Ta je ležal zraven postelje na tleh. "No, zakaj pa na tleh ležiš?" ga vpraša gospodar. Pa pravi hlapec: "Saj sem slišal ponoči, da je nekaj zaropotalo".

Mi, Korošci, pravimo krompirju tudi repa.

Bilo je nekega zimskega večera. Hlapec ni maral krompirja. Položil se je na klop za peč in napol v spanju govoril: "Zjutraj repa, opoldne repa, zvečer repa. Repa in trepa". Gospodar to sliši, pa pravi ženi: "Boš morala še kaj drugega skuhati. Hlapcu se že od same repe sanja."

Včasih je bilo težje kupiti obleko, kot danes. Pa se je prime-rilo, da je dobil pastir novo obleko za obisk polnočnic. Ko je prišel domov, je rekel: "Tako me griva, da sem dal gor nov gvant, ko pa ni bilo godcev".

Včasih so pozimi krtačili in predli volno skoraj pri vsaki hiši. Če so krtačili sivo volno, so jo krtačili dvakrat, da je bila enakomerne barve. Ko je bila volna skrtačena, so potegnili mizo iz kota ter "buclali" volno v kot. Pri nas je bil mlad hlapec. Oče mu ukažejo: "Pojdi k sosedu in si izposodi, 'zmešanik', da bomo volno zmešali." Tam so mu dali "ploh" za drva cepiti. Ko je prinesel to klado, jo je vrgel v volno in stekel iz hiše, ker je dojel, da so ga NAPLAHTALI.

Včasih so hodili okrog krošnjarji. Pravili smo jim "brateci". Prodajali so razne drobne stvari. Pa se srečata taka dva nekje na enem križišču. Oba sta bila menda malo okajena. Pa vpraša eden drugega: "Ti, povej mi, ali je dan ali je noč, ali sije sonce ali luna?" Pa drugi pravi: "Tega tudi jaz ne vem, ker nisem iz tega kraja doma."

Marija Božič

Na letošnjem sejmu PREZENTA 96 so sodelovale tudi članice društva kmetic Koroške, kjer so prodajale svoje izdelke.

DOGAJALO SE JE PRED DESETLETJI

Kadar obiščem svoj rojstni kraj Razbor ali svoje nekdanje delovišče - plešivške in razborške gozdove, se vedno rad oglasim, če je le mogoče, tudi pri svojih bivših sodelavcih, ki prebivajo v teh krajih. Žal vse preredit najdemo čas za obiske in obujanje spominov in potem vedno znova ugotavljamo, da nam je ostalo še veliko stvari, o katerih smo se še želeli pogovarjati in oživljati dogodke, ki smo jih nekdanj skupaj doživljali.

Suhodol je bil že nekdanj nekako središče delavskega življenja okoliškega prebivalstva. Tu je bila žaga, kovačija in gostilna že od nekdanj, po drugi svetovni vojni pa še trgovina, ki je plešivške gozdne in suhodolške žagne delavce oskrbovala s potrebnimi živlenskimi artikli, pa tudi ostale prebivalce iz bližnje okolice. Trgovino v Suhodolu je odprl in dolga leta vodil Karl Umek, tam nekje leta 1948-1949, torej v času obvezne oddaje in garantirane preskrbe, ko so bili vsi prehrambeni in tekstilni izdelki na živilske karte in nakaznice ali točke. Poslovdjo trgovine Umeka se spominjam kot uglednega in spoštovanega človeka, sposobnega in iznajdljivega trgovca stare šole, ki je znal svojim strankam in kupcem pri-

skrbeti in nabaviti potrebne življenjske stvari, katerih je takrat povsod primanjkovalo ali pa jih sploh ni bilo mogoče dobiti.

Dobro se še spominjam, tudi drugi starejši Razborčani se bodo še spomnili, kako je bilo, kadar je prišlo v trgovino blago za obleke ali perilo. To se je navadno vedelo že kakšen dan prej, prodajalo pa se je po starem in najboljšem pravilu, da "kdor prej pride, prej melje." Tisti dan so prišli ljudje navsezgodaj čakati, navadno še ponočli, pred trgovino, da se je začelo prodajati. Razumljivo je, da nikoli ni bilo za vse dovolj blaga in poslovodja je moral vedno posredovati s svojim odločnim nastopom, da je

IZ RAZBORŠKE KRONIKE

Ob poti iz Suhodola v Razbor, če se gre po Ronečem, kjer je bila včasih glavna pot v Razbor, stoji na levi strani mala zidana hiša, po domače pri Planinšku. Tu mimo me je vodila šolska pot v Razbor, tu je bil rojstni dom našega pokojnega Ferda Zbičajnika in Štefke Melanšek.

Naš upokojeni sodelavec Rudi Melanšek iz Suhodola s svojo ženo Štefko in s spominkom izpred 50 let. To je smrekova grča, ki je ostanek mogočne smreke, ki jo je leta 1946 posekal v revirju Jazbina. Pomagal mu je njegov nečak, Karniški sin izpod Uršlje gore, ki mu jo je prinesel letos, za njegov 82. rojstni dan, kot spomin na tiste čase.

pomiril in potolažil ljudi, ki tisti dan niso prišli na vrsto za blago.

Trgovina v Suhodolu je v začetku obratovala v gostilniških prostorih suhodolške hiše, katere sta morala odstopiti takratna gospodarja v Suhodolu Andrej in Frančišča Podojsteršek. Spominim se da sta takrat, takoj po vojni, pa do ukinitve žage v Suhodolu, morala oddati skoraj vse spodnje prostore prostorne suhodolške hiše, razen kuhinje, za pisarniške prostore in trgovino. Šele, ko je obstala žaga in je poslovodja trgovine Karl Umek sam zgradil nove prostore s skladiščem, je tudi suhodolška družina dobila vrnjene vse prostore. Staro gostilniško tradicijo v Suhodolu pa danes nadaljuje vnukinja Andreja in Frančiška Podojsteršek, Mojca s svojim možem Štefanom, našim upokojenim sodelavcem.

V Suhodolški dolini si je med drugimi ustvaril svoj dom in družino tudi Rudi Melanšek, ki je letos praznoval že svoj 82. rojstni dan. Ko sem ga pred nedavnim obiskal, sva se veliko pogovarjala o tistih, za gozdne delavce težkih časih pred vojno, pa tudi še par let po njej, ko še ni bilo nobenih zaščitnih sredstev, prevozov in motornih žag. Rudi je bil priden in spreten gozdni delavec ter vedno zvest plešivškemu gozdovom vse do svoje upokojitve. Spoznal sem ga na njegovi poroki pod Uršljo goro leta 1949. Z njegovo ženo Štefko Zbičajnik smo se poznali in bili prijatelji že iz otroških in šolskih let. Bili smo sošolci in moja šolska pot me je vodila mimo njihovega doma vsak dan, kjer so me že čakali, da smo potem skupaj nadaljevali pot v razborško šolo. Zato me je Štefka tudi povabila, skupaj z mojo ženo, na svojo poroko z Rudijem Melanškom, ki sta jo imela pri Močivniku pod Uršljo goro leta 1949 na pustno nedeljo, kot je

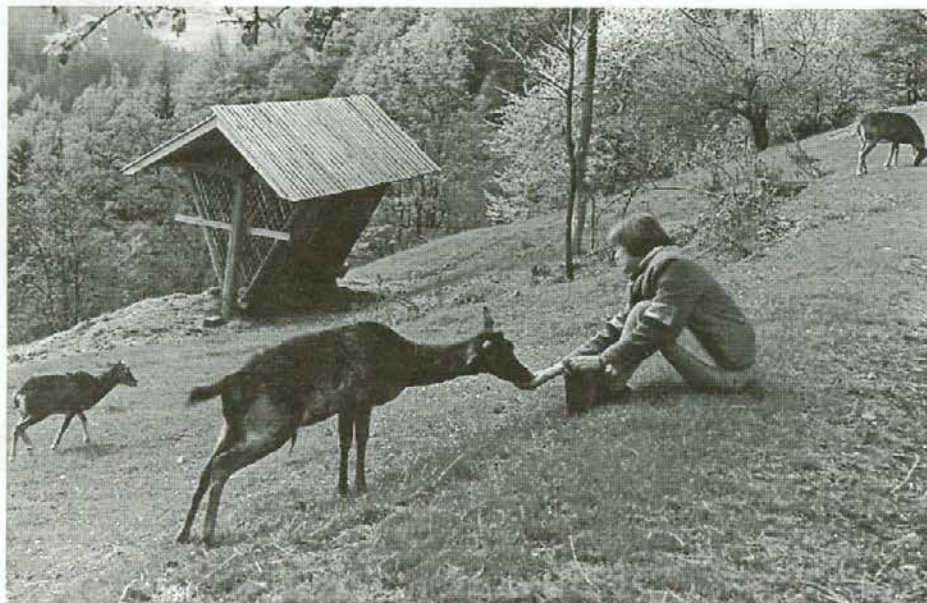
(nadaljevanje s strani 14)

sama opisala v majski številki Viharnika. Kmalu nato sta se preselila v Suhodol k Cajgarju, kjer sta si na temeljih stare Cajgarjeve lesene kočice zgradila nov dom in ustvarila družino. Od tu je potem Rudi hodil na delo v plešivške gozdove: v Jelenovo, na Planje in Mali vrh, na Kal in v Potoško. Mislim, da ni oddelka v plešivškem revirju, kjer ne bi bilo sledov njegove sekire, tako pri podiranju kot pri čiščenju in negi gozdov.

Ob tej priliki mi je Rudi pokazal zanimivo stvar, ki je za njega gotovo pomembna in dragocen spomin. To je smrekova veja ali "grča" drevesa, ki ga je podrl in izdelal leta 1946, ali pred 50 leti, še vse z ročnim orodjem. Takrat je še delal s svojim nečakom, Karniškim sinom, v revirju Jazbina. To je bila ogromna smreka-samotarka, poraščena z gostimi in debelimi vejami skoraj do tal. Da se je tako drevo ročno porezalo in izdelalo, je bilo potrebno veliko trdega dela in garanja, včasih za eno samo drevo tudi po cel delovni dan, pa čeprav je potem izdelano znašalo samo polovico predpisane dnevne norme. Tudi ta smreka je bila taka, pa še od panja naprej nekaj neuporabna, ker je bila gnila. Ti odrezki so se morali takrat skoraj enako obdelati in okresati, da niso bili vaba in leglo lubadarju. Veje ali grče takih dreves pa so se lahko našle v gozdu še, ko od ostalega drevesa ni bilo več nobenega sledu, včasih tudi ne več delavca, ki jo je odsekal. Morda se bo komu zdelo opisovanje takih drobnih stvari in dogodkov nepomembno in dolgočasno, vendar pa je za človeka, kot je Rudi Melanške, ki je v gozdu preživel skoraj vse življenje, važno in pomembno, ker ima vsaka stvar in kraj svojo zgodbo, ki človeka spominja na čase in dogodke, ki nekomu drugemu nič ne pomenijo.

Vse to danes premišljuje upokojeni Rudi Melanšek in pravi, da je srečen v svoji hiši pod obronki Razbora. V krogu svoje družine in ob skrbni ženi si želi samo zdravja, ki mu zadnje čase malo nagaja. Podoba kraja Suhodol z okolico se je v 50 letih temeljito spremenila s prebivalstvom vred. Nove stanovanjske hiše so zamenjale starinske žage in mline, ki so bili včasih na gosto postavljeni ob potoku Suhodolnica od Rdeške bajte pa do Smolške ravne. V vsaki žagi ali mlinu je bilo tudi skromno stanovanje, kjer so prebivale družine, ki so tam delale in živele. Bile so zadovoljne s svojim življenjem, ker niso vedele, da obstaja tudi drugačno življenje.

Tekst in slike:
Rudi Rebernik

JELENI PRI JESENIKU

Tudi pameški kmet, po domače Jesenk, ima rad divjačino. Na svojem velikem posestvu si je uredil zagrajen pašnik za čredo okrog 30 jelenov. Lepo je opazovati to čredo, ko se podi po pašniku in na klic pridrvi h krmilniku, v katerem je koruza. Stanko Pečoler-Jesenk je zelo ponosen na svojo jelenovo čredo. V veselje je tudi njegovim otrokom in družini, pa tudi obiskovalcem.

Stanko Hovnik

STARO SE UMIKA NOVEMU

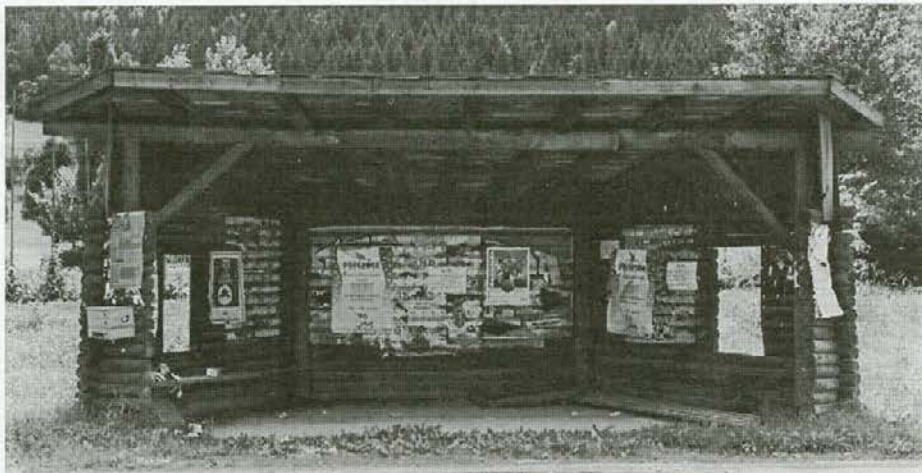
Olga in Viktor HRASTELJ iz Trobelj pri Slovenj Gradcu imata srednje veliko kmetijo, na kateri vzorno gospodarita. Obnovila sta stanovanjsko hišo, prezidala strojno lopo in v njej uredila oljarno. Sedaj pa gradita nov hlev.

Viktor pravi: "Odločil sem se, da opustim stari klasični način kmetovanja, preidem na novejši in sodobnejši način."

Gradi podkleteno gnojno jamo ca. 300 m³, nad njo pa bo zgradil nov, sodoben hlev. Na svojem najbližjem travniku je uredil dva sodobna silosa za krmo. S tem bo dobilo središče trobeljske vasi lepšo podobo.

Stanko Hovnik

**Avtobusne
postaje
na poti
od
Slovenj Gradca
do
Štoparjevega
mostu
na Poljani**

OBRAZ KOROŠKE

Korošci smo lokalpatrioti in kjerkoli se pojavimo, nadvse ponosno in mogočno govorimo o svoji pokrajini, o njenih lepih gorah, urejenih krajih, dobrih ljudeh. Popotnik, ki zaide v naše kraje, pa dobi prvi vtis o pokrajini in ljudeh, ki tu živijo, na cesti, po kateri se pelje. Številne opozorilne in usmerjevalne table najrazličnejših oblik, barv, velikosti, ki stojijo ob cesti, ga lahko prej zmedejo, kot pa ga napotijo na določeno mesto.

Na avtobusnih postajah stojijo objekti za zaščito potnikov ob slabem vremenu. Iz najrazličnejših materialov so in oblik ter po zunanjem videzu nekakšni mejniki med nekdanjimi krajevnimi skupnostmi, ki je vsaka po svoje iskala oblikovalca zanje, potem pa pozabila, da bi jih bilo treba še kdaj pogledati in popraviti, kar je polomil veter in razni nepridipravi ter kdaj pa kdaj lesene dele ponovno zaščititi. Ti objekti pa so odlična mesta za plakatiranje in odmetavanje smeti. Potniku ne dajejo več zaščite z "odprto" streho.

Novе lokalne oblasti bi tem objektom najbrž morale posvetiti pozornost. Prav bi bilo, da bi to problematiko obravnavale skupaj in take objekte enotno uredile.

Ida Robnik

REDEK JUBILEJ

Drugi najstarejši župnik v Sloveniji, profesor **Karel Jaš** iz Šentilja pod Turjakom, je praznoval železno mašo - 70 let mašništva. Slovesnost je bila v domači cerkvi sv. Ilije v Šentilju pod Turjakom. Vodil jo je mariborski škof dr. Franc Kramberger.

F. Jurač

REGIJSKE KMEČKE IGRE

V Šentanelu nad Prevaljami so bile regijske kmečke igre. Udeležilo se jih je sedem tekmovalnih ekip iz vseh društev podeželske mladine na Koroškem. Tekmovali so v "pajsanju" hloda, prežagovanju debla, v košnji in grabljanju ter v petju.

Zmagovalci letošnjih kmečkih iger so bili tekmovalci iz Svetega Antona na Pohorju, drugi so bili Slovenjgradčani, tretje mesto pa so osvojili tekmovalci iz Remšnika.

Tekst in foto: F. Jurač

Večer ob treski

ALI

LITERARNI VEČER
O ANTONU BOŠTELETU

Hotel Peca je odprt tudi za ljubitelje umetniške besede. Dvorana, kjer ni odra, ki bi ustvarjal zid med gledalci in poslušalci na eni strani ter nastopajočimi na drugi strani, ampak se oboji nekako premešajo in je dajanje in jemanje tako blizu, da bi kar zagrabil stare "bukvice" in si jih sam ogledal (kar lahko po predstavitvi tudi storiš, ne da bi se komu zameril). V tem posvečenem prostoru smo se stajali z verzi župnika, ki je pesnil in "veliko na svetlo dal".

Nekaj podatkov o njem:

Anton Boštele je bil rojen 30. julija 1901 v Povčenem, župnija sv. Miklavž nad Laškim, v Mariboru je študiral bogoslovje in bil 27. junija 1926 posvečen v mašnika. Kot kaplan je služboval pri sv. Jakobu v Slovenskih Goricah v letih 1926-1928, nato pri Mariji Snežni 1928-1929, kot kaplan v Trbovljah od 1929-1931, pri sv. Benediktu v Slovenskih Goricah, od 1931 - 1935 in v letih 1935-1941 v Mežici. Nacisti so ga aretirali na veliki četrtki 1941, bil je zaprt v Celovcu, Begunjah in Šentvidu, nato je bil izgnan na Hrvaško.

Po koncu vojne se je vrnil v Mežico, kjer je bil župnik do smrti 10. septembra 1959. Pred vojno je leta 1929 izdal v Celju knjigo PESMI, po vojni pa je nekaj svojih pesmi objavil v reviji "Nove poti".

Lep večer, poln tople in vsebinsko vsestranske lirike je napolnil "Prostor ob treski", kot si ga je zamislil moj pesniški prijatelj Marjan MAUKO, ki je začel odkrivati slovenske pesniške talente, jih začel predstavljati in jih tako dvigniti iz po-

zabe (v spominu ljudi ne bodo pozabljeni, ker so ti večeri vedno dobro obiskani).

Izbor je sicer precej skromnejši po številu pesmic (ki jih je domnevno čez 100), pa je bila zato misel, ki je posvečena tudi narodu in domovini, poglobljena, usmerjena v stisko ljudi in posameznika: o voj-

nih letih, o usodi izseljencev, o ljubezni, ki ostane neizživeta. Anton BOŠTELE se je dvignil iz pozabe in nas spomnil, da ne bi pozabili... Njegova poezija je prodrla v našo zavest: "Nikdar več vojnih grozot, raje se ozrimo v pomlad pod Peco.."

Milena Cigler

OKVIRJANJE SLIK

Alojz GABER s.p.

Trgovina, posredništvo in likovna dejavnost

Celjska c. 29, 2380 Slovenj Gradec, tel. 0602 43 244

NA STARI ŽELEZNIŠKI POSTAJI

Odprto: od 8. do 12. in od 14. do 16. ure, v soboto zaprto

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, dedka, pradedka in brata

ANTONA KAMENIKA
p.d. Kuzmanovega
Tončka
iz Gornjega Doliča

se iskreno zahvalujemo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so ga spremljali na zadnji poti, mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Hvala dr. Tilki Prevolnik za večletno zdravljenje, zdravnikom in strežnemu osebju internega oddelka slovenjegraške bolnišnice. Iskrena hvala govornikom za besede slovesa ob odprtem grobu, pihalnemu orkestru Slovenj Gradec, šentflorjanskim pevcem za zapete žalostinke, g. dekanu Tinetu Tajniku za pogrebni obred ter pogrebni službi Jemeja Zaveršnika.

Žalujoči: žena Antonija, otroci Karolina, Marija, Rezka, Tone, Alojz, Slavko, Slavka, Janko, Metka in Milan, sestra Pavla in brat Jože

Minilo žalostnih je dvajset let,
ko zapustila dom in svoje drage sta,
na grobu vajinemu roža le cveti,
ki grenka solza jo rosi.

V SPOMIN

2. julija je minilo 20 let, kar sta nas tragično zapustila naša draga mož in oče

ALOJZ JAMNIKAR

ter sin in brat

VLADKO JAMNIKAR

p.d. Grampusova iz Tolstega vrha pri Mislinji.

Hvala vsem, ki z mislijo stojite pri njunem grobu in prižgete svečo.

Žalujoči: vsi njuni

Pri objavi zahvale za pokojno Angelo Vivod-Marhat je prišlo do nekaj drobnih napak, zato ponavljamo besedilo.

ZAHVALA

Z žalostjo in bolečino se iskreno zahvalujemo vsem, ki so našo drago mamo, babico in prababico

ANGELO VIVOD - MARHAT

iz Kozjaka pri Mislinji

spremljali na zadnji poti in ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Iskrena hvala Grmičevi družini in Anici Vivod ter vsem sosedom, ki so nam pomagali v težkih trenutkih. Iskrena hvala g. kaplanu Zoranu Korenu za pogrebni obred, šentflorjanskim pevcem za zapete žalostinke ter pogrebni službi Jemeja Zaveršnika.

Žalujoči: sin Aleš, hčerki Danica in Marija z družinami, Gelca ter vnuki in pravnukinja Ana

Ko stojim tu ob grobu,
kjer tvoje spi telo,
me v srcu stiska
in solzi se mi oko.

V SPOMIN

23. julija mineva leto dni,
od kar nas je za vedno
zapustil dragi mož, oče
in dedek

MARTIN MERZDOVNIK
iz Razborce

Hvala vsem, ki postanete ob njegovem grobu in prišate cvetje in sveče.

Žalujoči: žena Zofka, otroci Slavko, Tine in Jožica z družinami

JOŽICI ŠPENGER V SPOMIN

10. julija 1996 bo dve leti
žalosti, kar nas je zapustila
žena, mati in babica

JOŽICA ŠPENGER

Že drugo leto roža na grobu ti cveti, je drugo leto žalosti. Jaz na klopici sam posedam, ker tebe ni, ker tebe ni. Si nas sama zapustila, moža na stara leta, na večer. S kom naj zdaj se pogovarjam, komu roko naj podam. V težavah komu naj potožim, v večerih tihih, ko sem sam.

Žalujoči: mož Bernard in hčerke: Sonja, Ljuba in Sabina

KLUB UPKOJENIH
KOROŠKIH GOZDARJEV

VABILO

Klub upokojenih koroških gozdarjev vabi na IV. srečanje upokojencev, ki bo

V PETEK, 26. JULIJA 1996.

Zbrali se bomo pri novem trgovskem centru TRABERK v Dravogradu in srečanje nadaljevali pri VRANJEKU na Viču.

Za dobro počutje bo poskrbljeno s kulturnim in zabavnim programom.

Vabimo vse upokojence, njihove življenjske sopotnike in naše prijatelje, da "za gvišno" pridete in se čimprej prijavite poverjeniku Kluba na vašem območju.

Predsednik kluba:
Jože Logar

RECEPT

Sonce, zrak in čista misel.

Premešaj to, pogrej!

Dodaj žarek upanja.

Počakaj mesec dni,

potem poglej in vsem povej.

Za začimbo še poljub:

potem ljubezen to razdeli.

Pa brez obljub!

Marija Omulec

VIHARNIK izdaja Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, p.o. Uredniški odbor: Ida Robnik, Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek. Urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek. Tehnični urednik: Bruno Žnideršič. Naklada: 1700 izvodov. Tisk in dovršitev: CODA PRESS; Maribor, 1996.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

Gozdna gospodarstva
Slovenj Gradec, p.o.

Trgovina specializirana
Les trgovina
Radlje za oskrbo
gozdarstva

AKCIJA
Motorna kosilnica
CLASSIC - 3,5 Briggsov motor
cena: 28.860,00 SIT

Rokavice - gumi 540,00 SIT
Rokavice - gozdarske euro 1.610,00 SIT
Obleka gozdarska 13.680,00 SIT
Škornji gumi s filcem 2.300,00 SIT

Drsnik komplet 1.250,00 SIT
Meter gozdarski 15 m 5.200,00 SIT
Veriga vlečna 2 m 3.060,00 SIT
Vrv jeklena Ø 10 mm 320,00 SIT
Vrv jeklena Ø 12 mm 410,00 SIT

Svečka 340,00 SIT
Meč Oregon 3.950,00 SIT
Veriga 28 Z 1.590,00 SIT
Veriga 32 Z 1.890,00 SIT

Motorna žaga JONSERED 2041 59.400,00 SIT
Motorna žaga JONSERED 625 85.155,00 SIT
Motorna žaga HUSQVARNA 254 xp 95.952,00 SIT
Olje za mešanico 890,00 SIT

Smo pooblaščen prodajalec in serviser motornih žag JONSERED in motornih žag, kos in kosilnic HUSQVARNA.

**Plačilo na obroke,
oziroma kompenzacija z lesom.**

Koroška cesta 68
(Dvorec) Radlje
tel.: 0602/71 421
fax: 0602/71 239

GOZDARSKA ZADRUGA SLOVENJ GRADEC
Celjska c. 7, Slovenj Gradec

PRODAJA

PARKET PO UGODNIH CENAH:

1. HRAST LAMEL E 16 x 16 cm	2.163,00 SIT
2. HRAST LAMEL S 16 x 16 cm	1.820,00 SIT
3. HRAST LAM 5 x 30 cm	3.600,00 SIT

Cene so maloprodajne in s prometnim davkom.
Možna je tudi menjava za les.

PROBANKA

PROBANKA d.d.
POSLOVNA ENOTA
KOROŠKA
Slovenj Gradec,
Vorančev trg 2

☎ 45-351

☎ 45-352

☎ 45-357

☎ 45-358

Fax: 45-350

KZHKKS

**KOROŠKA ZADRUŽNA
HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA p.o.**

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA CESTA 7
TELEFON: 0602/42-341, 42-344, 43-193
TELEFAX: 0602/43-301

TOLAR na TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

OBRETNOSTNE MERE ZA HRANILNE VLOGE OD 1. JULIJA 1996 DALJE

Vloge	Na mesec (31 dni)	Na leto
Vloge na vpogled, tekoči in žiro računi občanov (2%)	0.17%	2.00%
Žiro računi društev (1%)	0.08%	1.00%
Depoziti nad 31 do 61 dni (T+4)	1.24%	15.60%
Depoziti nad 91 dni (T+5), (D+5)	1.32%	16.72%
Depoziti nad 181 dni (T+6), (D+6)	1.40%	17.83%
Depoziti nad 1 leto (T+7.5), (D+7.5)	1.52%	19.49%
Kratkoročna posojila za kmete, člane zadrug (T+15)	2.10%	27.83%
Kratkoročna posojila za kmete, nečlane zadrug (T+16)	2.18%	28.94%
Zakonska zamudna obrestna mera (letni T+18)		29.16%

T je temeljna obrestna mera, ki jo za vsak mesec določi Banka Slovenije trenutno kot aritmetično povprečje indeksa rasti drobnoprodajnih cen za zadnje 4 mesece.
D je devizna klavzula, ki se izračuna kot razlika med srednjim tečajem Banke Slovenije za DEM na dan poteka vezave in na dan sklenitve vezave.

**ZAVAROVALNICA
MARIBOR** d.d.

PODRUŽNICA ZA KOROŠKO
SLOVENJ GRADEC

FRANCETOVA 7, 62380 SLOVENJ GRADEC
TEL. 0602 41-591, 41-813, 41-881, 41-882, FAX 0602 41-814

DA SMO VAM BLIŽE,
KO NAS POTREBUJETE:
TELEFON

080-19-20

PRVA BREZPLAČNA TELEFONSKA ŠTEVILKA
ZA NAROČANJE OBISKA
ZAVAROVALNIŠKEGA ZASTOPNIKA.

**ŽIVLJENJE GRE NAPREJ,
IN MI Z VAMI**